DE PONDERIBVS, ET PRETIIS VETERVM NVMMORVM, eorumq; cum recentioribus collatione,

LIBER VNVS.

Authore EDOVARDO BREREWOOD: nuper in Collegio GRESSAMENSI *Londini*, *Astronomiæ* Professore.

LONDINI,
Apud *Ioannem Billium*.

1614.

HONORATISSIMO DOMINO, DOMINO THOMÆ EGERTONO Equiti aurato, *Baroni de Ellesmere*, *Magno* ANGLIAE Cancellario, & Cancellario Academiæ OXONIENSIS *Dignißimo, &c.*

ISTiusmodi (Honoratissime Domine) est huius Libelli argumentum, quod merito parvi pendas, quis enim prudens & pius nummos ad-

miratur : hæc ipſa tamen de Nummis commentatio eſt ſoboles olim fota, & enutrita in ſinu benignæ illius Matris florentiſsimæ Academiæ Oxonienſis; cuius incolumitati tanta prudentia invigilas, cuius dignitati ex ardenti tuo affectu in literas, quibus à grauiſsimis occupationibus liber vnicè oblectaris, tam impenſe faues. Mater cum tuę dominationi ſit adeo chara, confido ſobolem, ſaltem Matris cauſa, haud fore penitus ingratam. Hac ſpe fretus, & pietate impulſus in chariſsimum meum Patruum, hunc eius poſthumum tanti Patroni tutelæ auſus ſum commendare; quam vt digneris

præ-

præſtare infantulo, orbato tam pio & docto parente, humilimè peto, & vna Deum optimum maximum vt dominationem tuam publico bono (quod adeo ſtudioſe promovet) diu ſervet ſoſpitem, & incolumem.

Veſtræ dominationi

omni obſequio

humilimè deuotus,

ROBERTVS BREREWOOD.

INDEX.

DE PONDERIBVS ET PRETIIS, VETERVM NVMMORVM.

ID quod Romani dixerunt 1°. Monetam, quod nota aliqua impreſſa certi moneret pretij, & 2°. Pecuniam, quod * Pecudis imagine olim ſignaretur : 3°. Nummus etiam appellatur, origine vt videtur [a] Græca, ὅτι οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ ἐστι, quod [b] ARISTOTELES de Græco vocabulo νόμισμα dixit, Nam & eo nomine Græcis, à lege qua inſtituitur, & χρῆμα ab vſu, nuncupatur.

* Plin l.33.c.3 Plutarch. in Publicola.

a Pollux. l.9.c. de Talent.
b Ariſt.l.Ethic. 5.cap.8.

CAP. I.
De Nummis Argenteis proprijs Iudæorum.

DE veterum itaque Nummorum ponderibus & poteſtate dicturus, incipiam a nummis Hebræorum : Illi vero nullum habuerunt proprium ex argento, præter Siclum & eius partes.

Shekel, altera facie vasculum ostendit quo Manna seruabatur in Sanctuario, cum hac perigraphe, *Shekel* Israelis: altera, virgam Aaronis afflorescentem, cum inscriptione, Ierusalem Sancta: Quæ sane ante Captiuitatem Babylonicam, antiquis Hebræis literis quas Samaritanas nunc vocant, expressa fuit: Post eam vero, Hebræis nouis, id est, Assyrijs seu Chaldæis: Characteres enim qui nunc sunt in Hebræorum vsu, atq; jam diu fuerunt ab Ezræ temporibus, Assyriorum fuisse, * Iudæi ipsi haud diffitentur. Porrò, pondus Sicli exquisitè semuncia fuit; id est, drachmarum 4. vt [a] Iosephvs, Hieronimvs, Hesychivs prodiderunt, & [b] alij viri docti experientia facta deprehenderunt. Licet autem Septuaginta Interpretes שקל sæpe reddant δίδραχμον, vt *Genes*.23.15. *Exod*.21.32. *Leuit*. 27.3.4.5.6.7. *&c*. *Ios*.7.21. *&c*. Non tamen cum respectu ad drachmam Atticam, sed Hebræam vel Alexandrinam, illi sunt intelligendi: Etenim cum Interpretes ipsi Hebræi essent, & libros sacros Alexandriæ Græcè conuerterent, omnino credibile est, aut ad regionis suæ, aut ad Alexandriæ pondera eos respexisse. Drachma autem Hebræa etiamq; Alexandrina Atticæ dupla fuit: Nam Talentum Alexandrinum 12000. drachmas Atticas continebat authore Varrone, quantum etiam & Hebræum fuit: Omne autem Talentum continere 6000. drachmas eius loci proprias

שקל

ࠔࠒࠋ ࠉࠔࠓࠀࠋ *id est* שקל ישראל

ࠉࠓࠅࠔࠋࠉࠌ ࠄࠒࠃࠔࠄ *id est* ירושלים הקודשה

* *In Tract. Sanhedrin. cap. 2. Abraham de Balmis, in* אברם מקנה *cap. 1. &c.*

a *Ioseph. l. 3. Antiq. c. 9. Hieron. in Comment. ad c. 4. Ezechiel. & ad 17. Matthæi. Hesych. in vocab.* σικλός.

b *R. Mos. Gerund. ad fin. expos. Pentateuchi. Ar. Montan. l. de Mens. sacris. Tract. de Siclo. Masius ad cap. 7 Iosuæ. Anton. August. Dial. 2. de Num. Antiq. &c.*

Varro. l. 4. de Ling. Latina.

Pollux l.9. Onomastic. c. de Talento.
Suid. in dictione τάλαντον.

prias cuius talentum esse dicitur, Pollux & Suida prodiderunt: Proinde didrachmum pondere hebręo vel Alexandrino, tetradrachmum fuit Attico. Siclus itaq; Israelitarum, Atheniensium Stateri omnino par fuit, eaq; causa interdum Symmacho, plerunq; Aquilæ, στατὴρ Græcè redditur: valet proinde *Shekel* de nostro.

2.s 6.d

Dimidius Siclus, cuius mentio *Exod.* 30.13. & 15. & *cap.* 38.26. Tributum à viris singulis Tabernaculo & Templo pensitatum, idq; annuatim, vt 1. *Chro.* 24. *v.* 6. *&* 9. manifestum est, & post Templum dirutum, Capitolio Romano ex decreto Vespasiani, vt Iosephvs meminit, Qui etiam Siclus Regius & Publicus dictus fuit, de quo 2. *Sam.* 14.26. Ibi enim pro ducentis siclis Regij ponderis, Septuaginta centum siclos reddiderunt, Intellige scilicet centum siclos Sanctuarij. De quo Epiphanivs est etiam capiendus, Siclus inquit est quarta pars vnciæ. Et vbi 1. *lib. Macch.* 10.42. Demetrivs remittit Iudæis 5000. siclos. Iosephvs pro ijs posuit 10000. drachmas. Ponderabat itaq; drachmas duas, Attico didrachmo par. Et valuit de nostro.

בקע *seu* מצית השקל

Ioseph. de Bell. Iudaic, l.7. c.26.

Epiphan. lib. de Ponderib.

Ioseph. l.13. Antiquit cap.5.

1.s 3.d

Triens Sicli, id est tertia eius pars, cuius mentio Nehemiae 10 32. Annuum tributum, Templo secundo ab Hebræis ciuili decreto exhibitum. Valuit de nostro.

שלושית השקל

10.d

Quadrans Sicli, etiam Hebræis in vsu fuit, vt manifestum est è *lib.* 1. *Sam.* 9. 8. Chaldæus

רבע חשקל

זוזא vertit, quod nomen Syrus etiam Lucae 15.8. reddit pro δράχμη. Et quidem tantum, scilicet drachmam R. Elias in Tishbi, & R. Kimhi zuzam esse definiunt. (Ducentis zuzim determinatur victus annuus honestus homini pauperi (è nostro, id est 6.li 5.s) quantum qui habet, si mendicet, excommunicationem incurrit apud Iudæos vt est in * Talmud.) Quadrans ergo Sicli, drachmæ Atticæ, Denarioq; Romano par est. Valetq; nostri:

R. Elias in Rad. דבר & זוז R. Dau. Kimhi ad Ezechiel. 45.12. & 1. Samuel. 9.

*L. de Misnaioth Tract. de Angulo. cap. 8.

7.d ob.

גרה

Gherah, est vigesima Sicli pars, vt est in *Exod.* 30.13. *Leuit.* 27.25. *Ezech.* 45.12. *&c.* Id est, quinta pars drachmæ, vt non satis accurate interpretes pro *Gherah* obolum reddant, cum Obolus drachmæ pars sexta sit. *Chaldæus* semper מעה exponit. De nostro valet.

1.d ob.

אגורת

Agorah, 1. *Sam.* 2.36. Idem quod *Gherah*. Nam & eisdem nominibus *Chaldæus* & *Græcus* vtranq; dictionem reddunt, Ille מעא, sic ὀβόλον, & Hebræi omnes sic existimant.

1.d ob.

כסף

Keseph, id est, argentum, cum Nummum designat, vt sæpe in sacris libris. *Genes.* 20.16. *&* 23.16. *&* 43.21. *&* 2. *Samuel* 18.11. *&* 12. *&c.* Siclum denotat, Chaldæus enim סלעא reddit, quo nomine & שקל reddere solet. (Et Septuaginta in loco allato Samuelis σικλὸς conuertunt.) Eiusdem præterea ponderis esse dictum Chaldæum Nummum *Silgha*, & Hebræum *Shekel*, * Hebræi ipsi authores sunt. Valet proinde *Keseph* de nostro.

* R. Nathan, in Aruc. R. Elias in Tishbi R. Dav. de Pomis in Lexico.

2.s 6.d

קשיטה

Keshitah, cuius ter in sacris mētio, *Gen.* 33.19 *Ios.*

Ios.24.32. *Iob* 42.11. Nummus fuit Agni imagine signatus, indeq; *Kesbitah*, id est, agnus, appellatus, vt à pecude pecunia. Vetus sic Nummus Chaldæorum aut Arabum proprius videtur fuisse, è circumstantijs locorum in quibus fit eius mentio. Idem autem erat Arabibus quod Iudæis *Megha*, id est, *Gherah*, vt * *Rab. Hakiua* ex itinere suo Arabico retulit: Idemq; *R. Leui Ben Gerson in Pentateuchum* ex *Rabbinis* statuit. Valuit proinde de nostro. 1.d ob.

* *Apud R. Dau. Kimhi in Radicib. & R. Solom. in Com. ad 33. Genes.*

De Nummis Noui Testamenti.

ARgenteus, cum Nũmum significet Iudaicum, vt *Matt*.26.15. idemq; sonet quod *Keseph*, ex Iudæorum vsu Siclum denotat: vt recte EVSEBIVS transcripserit, *στάκοντα στατῆρας* quod MATTHAEVS *τριάκοντα ἀργύρια* dixerat: Proinde valet nostri. 2.s 6.d

'Αργύριον. *Hebræum.*

Euseb. l.4. Dem. Euangelic.

At Argenteus, *Act*. 19.19. vbi de Nummis Græcis sermo est, drachmam Atticam valet: Græci enim pecuniarum summas numerabant drachmis, vt Iudæi siclis, & Romani sestertijs: *Ephesus* autem (cuius argentei illi erant) Greca ciuitas fuit, Atheniensium Colonia, vt STRABO & PAVSANIAS authores. Valuit proinde ille argenteus, nostri. 7.d ob.

'Αργύριον. *Græcum.*

Strab. lib. 14. Pausan. in Achaicis.

Drachma, *Luc*.15.8. & 9. Quadrantem sicli, aut denarium Romanum designat, vterq; enim drachmam ponderabat: valet ergo nostri. 7.d ob.

Δραχμή.

Didrachmum, *Matth*.17.24. significat semisiclum, quem ex diuino præcepto *Exod*. 30.13. Viri singuli inter Iudæos plusquam annos 20.

Δίδραχμον.

nati, templo, pendebant. Non autem designare illic tributum Romanum, manifestum est; Quia id Romanis nummis pensitatum fuit, vt ex *Matth.* 22. 17. & 19. & 21. Illi autem Nummos denarijs maiores (qui scilicet essent in vulgari vsu) non percusserunt. Quod autem Christus de Regibus terræ loquitur, id exempli causa inducit, quòd ipse Dei filius non magis Templo Dei tributum deberet, quam Regibus eorum filij. Voliut autem didrachmum. 1.s 3.d

Stater, *Matt.* 17.27. Denotat Græco nomine siclum Hebræorum, stateri Attico pondere omnino æqualem. Nam duo didrachma continebat, cum pro tributa CHRISTI & PETRI solueretur: Proinde valuit. 2.s 6.d

Στατήρ.

De Nummis externis qui in Iudaeorum vsu.

DEnarius, vt in *Matt.* 18.22. & 22.19. &c. Isq; planè Romanus, vt manifestum est, è posteriori loco MATTHAEI citato *v.* 21. quoniam Cæsaris imaginem ostendebat. Quartam partem *Silgha*, id est, Sicli valuit, vt * Hebræi etiam docent, & proinde drachmam ponderabat. Valebatq; nostri. 7.d ob.

Δηνάριον.

* *Lib. Misnaioth. Tract. de decima secunda. cap.* 2. *Et Tract. de Chetuboth. cap.* 5.

CAP.

CAP. II.

De Nummis æreis, quorum in Sacris Libris sit mentio.

HOrum tantum Nummorum ex argento ſacri libri meminerunt. Licet autem certum ſit, Iudæos etiam ex ære percuſſos proprios nummos habuiſſe, ijſdem plane figuris & characteribus ſignatos quibus argentei, vt ANTONIVS AVGVSTINVS prodidit. Nulla tamen eorum in hiſtorijs ſupereſt memoria, verum omnes quorum in ſacris ſit mentio (vt videtur) ſunt externi. Illi vero ſunt.

Ant. Auguſtin. Dialog. 2. de Num. Antiquis.

ASSARIVS, *Matt.* 10. 29. אסר Hebræis recentioribus. Qui, ſi pars eſſet Nonageſima ſexta *Silgha*, id eſt, Sicli, vt Hebræi definiunt in * *Miſnaioth*, valeret *qa. c.* Sin vero Aſſis ſemiſſe ſit, vt cum [a] AGRICOLA ex VARRONE, mihi etiam videtur ex [d] CLEOPATRA, cui Aſſarius drachmas duas pendet, cum eo tempore, longeq; ante, Aſſes eſſent ſemunciales ex lege PAPYRIA, valebat de noſtro.

Ἀσσάριον.

q^a. q.

Quadrans, *Matt.* 5. 26. *Marc.* 12. 42. Si quarta pars oboli ſit, valet *qa. c.* (HESYCHIVS quadrantem interpretatur quartam partem *Follis.*) Quod ſi quartam Aſſis partem denotat, vt magis videtur, (Nam alios quadrantes nemo rei nummariæ peritus obſeruauit apud Ro-

Κοδράντης.

* *Tract. de Gittim. c. 1. parag* א. *Et tract. de Nezikim, c 8. par.* ה.
a *Agricol lib. 2 de Ponderib. externis.*
d *Cleopatr. in Coſmet.*
Heſych. in vocab. Κοδράντης: *Id quantum ſit collige ex recentioribus Nummis Græcorum.*

Romanos,) Dimidium erit Assarij, drachmamq; ponderabit, valuitq; proinde nostri.

q. c.

Minutum, *Luc.* 21.2. *Marc.* 12.42. Dimidium est quadrantis, [e] duo enim *Lepta* seu Minuta quadrantem efficiunt, vt ille MARCI locus declarat, idemq; [f] SVIDA & HESYCHIVS. Minutum proinde semidrachmam ponderabat, valebatq; Denarij Romani partem octuagesimam, vt Quadrans quadragesimam, Assarius vigesimam. Valuitq; de nostro.

Λεπτόν.

c. $\frac{1}{8}$.

[e] *Vnde* שמונא *id est, Octaua, redditur à Syro vtroq; in loco.*
[f] *Vterq; in Voc.* Κοδράντης.

CAP III.

De Nummis Aureis qui in vsu Iudaeorum.

AVreorum autem Nummorum in libris Sacris quatuor opinor tantum nomina. Zahab, Siclus Auri, Adarcon, & Drakmon. Quorum duo priores tantum ad nummos Hebrǽorum proprios videntur pertinuisse. Zahab enim 2.*Reg.* 5.5. *&* 2.*Chron.* 9.16. *&c.* pro Nummo meminit. Sicli aurei autem 1.*Chro.* 21.25. vtrumq; autem nomen vbi Nummum designat, Aureum didrachmum vt videtur significat. Namq; & Stateres aureos Persarum, Græcorum, Romanorum aliarumq; celebrium gentium obseruo ex antiquitate, tantum fere ponderasse. Et præterea ea aureorum summa, quæ 1.*Reg.* 10 17. tres auri Minæ esse dicitur, refertur 2.*Chr.* 9.16.

זהב *Et* שקל זהב

9.16. eſſe trecenti Aurei. * Minas enim omnium gentium ſingulos 100. earum drachmas continere notum eſt, quod autem drachmale eſt pondere Hebræo, didrachmum eſſe pondere Attico, ſupra comprobaui. Licet autem Chaldæus, 2.*Reg.* 5.5. Zahab 6000. tot millia דינרין id eſt, denarios reddit, quod ſcilicet eſſent denariorum pondere, non tamen de argenteorum denariorum pondere, ſed aureorum, Paraphraſtem intelligo: Aureos enim Romanorum, etiam Denarios fuiſſe ab ijs appellatos, (quòd ſcilicet eaſdem plane imagines oſtenderent, & magnitudine non multum diffiderent) è * Plinio & alijs clare elicimus. *R. Leui Ben Gerſon* autem, nomina זהב & זהוב, cum ad Nummorum rationem iudicandam adhibentur, ſiclorum pondus ſignificare ſtatuit. Id quod de ſiclis vulgaribus, non ſiclis Sanctuarij intelligendum eſt. Licet enim vbi numerus ponderis innuitur, videtur ſiclos denotare integros, vt *Iudic.* 8.26. vbi Septuaginta 1700. Zahab, tot ſiclos reddunt. Vbi tamen numerus Nummorum deſignatur, exhibet ſemper didrachmas aureas. Aureus ergo Hebræorum, vulgari eorum ſiclo argenteo pondere æqualis, drachmas duas Atticas pendebat. Et proinde pro ea proportione auri ad argentum quę apud nos viget, ſcilicet duodecupla, valuit de noſtro.

* *Vide Nummos Græcos in μνᾶ.*

* *Plin. l. 33. c. 3. Didymus apud Priſcian. lib. de Ponderib. Comment. ad 8. Iudic. cap. 26.*

Duo autem alia aurearum Monetarum nomina in veteri Teſtamento ſunt, Adarcon & Drakmon.

אדרכון & דרקמון

Drakmon. Illud *Ezræ* 8.27.& 1.*Chron*.29.7. Hoc *Esræ* 2.69.& *Nehem*.7.70.& 71.& 72. Vterq; Nummus Hebræis externus fuit (vt nomina ipsa satis indicant, quorum neutrum est Hebreæ originis) & Persicus, vt videtur, vterq; etiam eiusdem ponderis, cum vtrunq; Græci Interpretes δραχμὴν conuertant, quod tamen vt dixi cum respectu ad pondera Alexandrina, aut Hebræa, intelligendum est, quæ Atticorum ponderum eiusdem appellationis dupla sunt. Drakmon autem nomen ponderis videtur esse: Adarcon autem, (si coniectura mea non fallit) nomen Principis innuit, & Daricum Persarum Aureum notat: Nam & DARIVS HISTASPIS filius tunc regnauit, cum hij nummi aurei EZRAE tempore oblati dicuntur in Templi structuram, & ab illo DARIO procusos fuisse aureos optimos, HERODOTVS memoriæ prodidit. Qui vel eam ob causam DARICI dicebantur, vel, testante PLVTARCHO, quod in altera parte DARIJ imagine signarentur. Licet autem nomen Adarcon semel ante legatur in rerum vetustiorum historia, scilicet.1.*Chron*.29.7. Tamen, * cum EZRA eius etiam libri author extiterit, potuit quidem ille rei veteri recentius nomen externum imponere, quod scilicet nummum eiusdem plane ponderis designaret. Eo autem magis mihi videtur nomen *Adarcon Daricum* notare, quod prima litera א ablata DARICVM fere sonat. [a] א autem in dictionis

Herodot. in Melpomene. Plutarch. in Artaxerxe.

* *Vide Abulens. in Præfat. lib. Chron. Quæst.* 5.

a *Vide Guidon. Fabric. in Gram. Chaldæa. & Angel. Canin. in Institut. ling. Syriac.*

dictionis initio, sæpe præter radicem est Chaldæis, & vel seruit loco ה apud Hebræos, vel etiam præpositionis vicem obtinet, iuxta, secundum, vel tale quid denotantis. Vnde in loco *Chronicorum*, principes tot *Adarconim* obtulisse, innuere videtur, tot dedisse aureos, qui essent pondere *Daricorum*, *Adarcon*, ergo & *Drakmon*, vt vernaculus Hebræorum aureus, valet de nummis nostris. 15.s

CAP. IIII.

De Summis Nummorum Hebræis.

Dixi de nummorum generibus quorum in sacris Libris vlla mentio. De eorum summis dicam proximè, quarum duæ apud Hebræos celebrantur. Illæ sunt.

Maneh, μνᾶν Græci dicunt, Latini Minam. Mina vero Hebræa, Auri quidem, continet 100. drachmas pro pondere Hebræo (id est 200. Atticas) pro communi gentium ritu: valetq; nostri.

מנה *seu* מנה *Auri.*

75.li.

At Argenti, Mina; apud Hebræos 60. siclos complectitur, vt *Ezechiel* 45.12. id est 240 drachmas Atticas, siue vt IOSEPHVS ait eodem sensu, libras Argenti duas cum dimidia: Et proinde valet de nostro.

Argenti, vetus.

Ioseph.lib.14. Antiquit.c.12.

7.li. 10.s

* *Tract. de Angulo. c. 8 parag.* ה *&* ו

Quod vero ab Hebræis. *Lib.* * *Misnaioth.* Mina Denarios seu drachmas 100. (intellige Atticas) continere dicitur, Accipiendum est de recentiori eius nominis instituto, & ex Græcorum aliarumq; gentium commercijs inter Hebræos valuisse. Eaque Mina valuit nostri.

Argenti, Noua.

3. li 2. s 6. d

Talentum Hebræorum cõtinet pondere 3000 siclos, vt obseruanti euidens est è 38. *Exod.* 25 *&* 26. Nam pro sexcentis millibus virorum, tot semisicli oblati, faciunt trecenta millia siclorum, qui eo loco talenta centum conficere dicuntur. Ergo 3000. sicli ad Talentum pertinuerunt: Continet proinde 12000. drachmas Atticas, Atticiq; Talenti duplum existit. Ponderatq; vt etiam Epiphanius obseruat, Libras 125. Valet proinde talentum Hebræum in Argento, de nummis nostris.

ככר *Argenti.*

Epiphan. lib. de Ponderib.

375. li

Auri vero Talentum Hebraicum, seruata in prætio auri ad argentum proportione duodecupla, quæ nunc vbiq; fere viget, Valet de nostro.

Auri.

4500. li

CAP.

CAP. V.

De Præcipuis quibuſdam Nummorum ſummis quarum in Libris ſacris Mentio.

DIxi de nummis qui apud Hebræos fuerint in vſu. Quorum præcipuas quaſdam collectiones, in hiſtorijs ſacris celebratas, proximè, per nummos ponderaq; noſtra, exercitij cauſa, declarabo.

Exod.21.32. Mulcta Domino præſcripta fuit apud Iudæos 30. ſiclorum, cuius bos alterius ſeruum occiderat. De noſtro id valuit. — 3.li 15.s

Ioſ.7.21. *Ghakan* 200. Argenti ſiclos fatetur ſacrilegio à ſe ſurreptos; Id facit de noſtro. — 25.li

Geneſ.23.15. ABRAHAM emit agrum ab *Ephron* in ſepulturam pro 400. ſiclis argenti Id fuit de noſtro. — 50.li

Ioſ.7.21. *Ghakan* præter argentum prædictum, ſuffuratus eſt laminam auream 50. ſiclorum, id eſt pondere 50. ſiclorum. Id valuit de noſtro. — 75.li

2.Sam.24.24. DAVID ab *Ornan Iebuſæo* aream, altari exſtruendo, emit 50. ſiclis. Id fuit noſtri. — 6.li 5.s

1.Chron.21.25. At libro *Chronicorum* id dicitur feciſſe 600. auri ſiclis, qui ſeruata proportione auri ad argentum duodecupla, cum didrachmi fuerint, efficiunt. — 450.li

Cõtradictionem obiter tollo. Nam in *Samuele* mentio fit tantum areæ Altari exſtruendo; cuius pretium 50. ſiclorũ. In Chronicis autem locus etiam areæ memoratur, id eſt, locus areæ

adjacens, templo exigendo à DAVIDE comparatus, id est, totus Mons *Moriah*: vt manifestum est ex collatione 2.*Chron. cap.*3. *vers*.1. Euentu enim edoctus inter sacrificia DAVID locum esse acceptum Deo, postquam emisset aream, emit etiam 600. auri siclis, totum locum adjacentem qui ad Ornan pertinuit.

1.*Sam.*17.7. Ferrum hastæ *Goliathi* ponderabat 600. siclos. Obserua autem siclum in sacris si absolute ponatur vbicunq; nomen ponderis est, semper denotare vnciam dimidiam. Ponderabat ergo id ferrum. *Libras.* 25.

Ibidem. Eius loricæ pondus fuit 5000. siclorum. Ponderabat itaq;. *Libras.* 208. & 4. *Vncias.*

2.*Sam.*14.26. Tonsura annua capillitij ABSALONIS, ducentos siclos Regij ponderis pendebat: Is autem Sicli Sanctuarij dimidium fuit: ponderabat ergo. *Libras.* 4. & 2. *Vncias.*

*Matth.*26.15. Argentei 30. proditoris Iudæ stipendium, sicli vt dixi, erant, valuerunt de nostro. 3.li 15.s

*Ioan.*12.5. Denarij 300. vnguenti æstimatio a MAGDALENA in CHRISTI caput effusi, IVDAE scandalum, Valuerunt de nostro. 9.li 7.s 6.d

*Exod.*37.24. Sumptus Auri in Tabernaculi structuram oblati, fuit 29. Talentorum, & 730. siclorum Id de nostro erat. 131595.li

*Ibid.v.*25. Sumptus Argenti pro eodem opere, 100. talentorum & 1775. siclorum. Id facit de nostro. 37721.l.17.s.6.d

1.*Reg.*9.14. HIRAM SALOMONI in Templi opera misit 120. Auri talenta: Id de nostro nummo valuit. 540000.li

 Quan-

1.*Reg*.10.10.	Quantum etiam Auri Regina *Shebæ*, SALOMONI loco honorarij attulisse dicitur.	
1.*Reg*.9.28.	Ex OPHIR allata SALOMONI, Auri talenta 420. Id fuit.	1890000.li.
1 *Chron*.22.14.	DAVID reliquisse dicitur SALOMONI pro Templi fabrica Auri talenta 100000. Immensa summa. De nostro.	450000000.li.
Ibidem.	Preterea, argenti pro eodem opere 1000000 talenta. Id facit de nostro.	375000000.li.
1.*Chron*.29.4.	Porro, de suo Peculio eum in vsum consecrauit 3000. Auri talenta. Id de nostro.	13500000.li.
Ibid.	Et Argenti 7000. talenta. Id reddit de nostro.	2625000.li.
1.*Chron*.29.7.	Oblatio Principum DAVIDIS in eiusdem Templi structuram, fuit Auri talenta 5000. & 10000. *Adarconim*. Id de nostro.	22507500.li.
Ibid.	Et Argenti 10000. Talenta, quod de nostro valuit.	3750000.li.
2.*Chron*.9.13.	Reditus annuus SALOMONIS, præter negotiationis & aromatum prouentus & principum honoraria fuit *666*. Auri Talenta. Id de nostro facit.	2997000.li.
2.*Reg*.18.14.	Tributum HEZEKIAE impositum à Rege Assyriæ 300. talenta argenti & 30. auri. De nostro fuit.	247500.li.
Esræ 2.69.	A Principibus familiarum quibusdam in secundi Templi ædificationem auri *Drakmonim* 61000. collati sunt. Id fuit.	45750.li.
Ibidem.	Argenti autem Minæ 5000. Id conficiebat nostri.	31250.li.

CAP.

Cap. VI.

Consideratio. De Auri & Argenti Numero à Davide *relicto* Salomoni, *pro Templi fabrica.*

Dixi diligenter de antiquis Hebræorum nummis quorum in sacris scriptis superest memoria, eorumq; ponderibus & potestate. Cruciat me tamen nonnihil ille vnus sacræ historiæ locus. 1. *Chron.* 22. 14. de ingenti numero talentorum auri & argenti, relicto à Davide Salomoni pro Templi structura: Nam omnes omnium Monarcharum thesauros & opulentiam longe superat, quorum vlla in historijs mentio, si aceruos Sardanapali, secum vno flammis traditos solum excipiamus. Porro, neq; modus vllus Davidi, qui à prædecessoribus suis thesauros nullos acceperat, aceruandi tam immensos cumulos, quantos ex vastissimis imperijs, nullus vnquam vel rapacissimis principum Romanorum, Græcorum, Persarum corraserat. Neq; profecto tantam auri argentiq; immensitatem, illud opus postulabat. Quin potius, si ex solido argento fuissent integri templi parietes & pauimenta: Si ex auro solido lectum integrum, & præter interiorem parietum cælaturam; Omne quodcunq; interius supellectile eius fuisset conflatum: Illi

tamen

tamen acerui pro opere & operarijs, non sufficissent abunde tantum, verum longe superassent. Consideraui enim quam potui diligentissime Templi dimensiones, & cum ea auri & argenti mole in solidam Massam conflata, comparaui, & calculis subductis, hanc supra illam multum excreuisse reperij. Verum, & ex paupertate sua, DAVID ipse dicit, hæc se consecrasse Deo, quasi afflictionum suarum & bellorum reliquias, quibus grauiter vexatus & haustus fuerat, At hæc paupertas omnem opulentissimorum regum affluentiam quantum superat? Proinde necessario dicendum videtur, aut aliud eo loci denotare Hebræam vocem ככר quam talentum, vel aliam esse posse Talenti notationem, præter eam quam ex MOSIS historia supra elicui. Et quidem ככר significare massam aliquam planam & pressam, tortæ instar aut placentæ (qua forma aurum & argentum seruari in Principum thesauris consueuit) certum est, cum nomen ipsum planitiem significet ex origine, qua vocis eius acceptione, de illa DAVIDIS summa nihil certi constabit. Præterea, & nominis Talenti variam fuisse apud Antiquos notionem, & interdum exiguam aliquam summam designasse, ex veterum scriptis facile elicio. EVPOLEMVS apud EVSEBIVM, in sumptu Templi numerando, talentum siclum denotari prodidit, id est, drachmas 4. POLLVX in libro de rerum vocabu-

Ar. Montan. lib. de Mens. sacr. c. de Chicar. Et Lexicographi Hebræi.

Euseb. de præpar. Euang. l. 9. c. 4. Poll. l. 9. Onomastic. c. de Talent.

lis ad commodum ſcripto, Talentum argenti quidem, 60. Minas, at Talentum Auri, 3. Aureos Atticos, id eſt, 6. drachmas conſtituit. Quin paruum aliquid fuiſſe antiquitus auri talentum, HOMERVS etiam non obſcure indicat; In quo certantibus ad tumulum PATROCLI, inter res non magni prætij, ſcilicet, captiuam fœminam, equam pregnantem, lebetem, & phialam æream, duo auri talenta, & quidem quarto loco, ſcilicet poſt lebetem, exhibentur in præmium. Deniq; cum Talentum * Siculum, Neapolitanum, Rheginum, tam exiguum pondus notarit, Illud drachmas 6. Iſtud 3. hoc $\frac{1}{2}$ drachmæ. Potuit fortaſſe idem nomen, & Hebræis interdum, exiguam ſummam aliquam deſignare.

Et lib.4. cap.24.

Homer. Iliad. lib.23.

* *Pollux. lib.9. Onomaſtic. & Varro. lib.4. de Ling. Latina.*

CAP. VII.

De Veteribus Græcorum & Exterorum Nummis. Primo, de Argenteis & æreis.

D*Rachma Attica* (quo fere pondere Pharmacopolæ hodie vtuntur) pro omnium Nummûm Græcorum menſura nobis erit. Nummus Athenienſis fuit, ſignatus * imagine lucernæ inextinctæ, MINERVæ apud Athenienſes ſacræ, cuius in STRA-

Δραχμή, & Άργυρις Alexarcho apud Athenæum l.3.

* *Imaginem vide in Anton. Auguſtin. Dial. 1. de Antiquis Num.*

BONE

BONE & PAVSANIA mentio, cum inſcriptione, Δραχμή. Octaua vnciæ pars eſt, eiuſdem ponderis vt PLINIVS author eſt cum Denario Romano. Valuit de noſtro.

Strab.lib.9. Pauſan.in Attic. Plin. l.21. c.vlt.

7.d ob.

Stater, quod & *Tetradrachmum*, in altera facie *Mineruæ* caput, (qua cauſa παρθένος & κορη ſæpe appellatus eſt) in altera Noctuam oſtendebat: erat 4 drachmarum nummis, vt *CLEOPATRAS, EPIPHANIVS, HIERONYMVS, HESYCHIVS, & alij authores ſunt. Quin & duobus didrachmis cenſeri *Staterem*. Manifeſtum eſt ex 17. *Matthæi*, ſi quis verſum 24. cum 27. conferat. Valuit noſtri.

στατὴρ *ſeu* τετράδραχμον.

** Cleop.in Coſm. Epiphan.lib.de Ponderib. Hieron.ad cap.4. Ezechiel. Heſych in Voc.* στατήρ.

2.s 6.d

Didrachmum, quod & *Bos Athenienſibus* nuncupatus, quod [a] bovis imaginem habuit impreſſum. Nummus ille primo cuſus à THESEO fuit, vt PLVTARCHVS meminit, ſiue in memoriam Tauri *Marathonij* quem occiderat, ſiue in laboris exemplum. *Stateris* dimidium fuit, duas continens drachmas; valuit noſtri.

Βοῦς *ſeu* δίδραχμον.

a *Pollux.l.9. Plutarch.in Theſeo.*

1.s 3.d

Tridrachmum, 3. drachmas complexum, de noſtro valuit.

τρίδράχμον. 1.s. 10.d ob.

Obolus Atticus, quaſi ὄβελος, id eſt, veru, [b] quod oblongus in mucronem deſinebat, vel quod obeliſci imaginem præ ſe ferebat, PHOTIO Patriarcha authore. Pars ſexta fuit drachmæ Atticæ, vt præter [d] SVIDAM, XENOPHON, CLEOPATRA, PLINIVS prodiderunt: Valuit de noſtro.

*Ὀβολος.

b *Agricol. l. 1. de præt. Metal. & Monet.*
d *Suid. in* δραχμή. *Xenoph.in Vectigal. Cleopatr in Coſmetic. Plin. l.21 c.vlt. & Galen.de Compoſ. Pharm.ſec.Locos lib.6.cap 1.*

1.d q[a].

[e] *Semiobolus*, minimus è nummis Argenteis Græcorum, Valuit noſtri.

ἡμιωβόλιον. ob. q.

e *Pollux.l 9.*

* Pollux. loc. allegat. Suid. in Διώβολ. d Vt Pollux. l. 9 c. de Talent. e Pollux, loc. allegat. Suid. loc. alleg. f Pollux. ibid.

* *Diobolus*, [d] Altera parte IOVIS faciem ostendebat, altera Noctuam, Tertia pars drachmæ, Valuit è nostro. (Διώβολον. 2. d ob.)

[e] *Triobolus*, dimidium drachmæ fuit. Proinde valuit de nostro. (τριώβολον seu ἡμιδραχμιον. 3. d ob. q^a.)

[f] *Tetrobolus*, altera parte IOVIS faciem ostendit, altera duas Noctuas, $\frac{2}{3}$. drachmæ continebat valebatq; nostri. (τετρώβολον. 5. d)

Dixi de argenteis Atticis, verum & nummorum aliarum partium Græciæ exigua aliqua memoria superest. Illi autem sunt.

Pollux, loc. allato.

Drachma Æginæa, quæ continet 10. Obolos Atticos Authore POLLVCE, vnde & crassa ab Atheniensibus appellata est. Valebat nostri. (Drachma Aeginæa. 1. s ob.)

Pollux. l. 4. Onomastic. c. 24.

Obolus Æginæus, pars sexta *Æginæa* drachmæ, Valebat nostri. (Obolus Aeginæus 2. d c. & $\frac{1}{3}$.)

Xenophon. lib. 5. Rer. Græcar.

Triobolus Æginæus, drachmæ *Æginæa* dimidium. Nostri valuit. (Triobol. Aeginæ. 6. d q^a.)

Pollux. l. 4. Onomastic. c. 24. & Lib. 9. cap. alleg.

Stater Corinthius 10. obolos *Æginæos* continet, & proxime valuit. (Stater Corinthi. 1. s 8. d ob. q^a.)

Stater Macedonius, vt quos Reges *Macedoniæ*, & successores ALEXANDRI etiam in Asia percusserunt, drachmas quatuor ponderat, cum 2. obolis, & 2. siliquis. Proinde valet proxime nostri. (Stater Macedonius. 2. s 9. d q^a. & $\frac{2}{3}$. q.)

De Argenteis Nummis Asiaticis. Xenoph. lib. 1. Exped. Cyri.

Siglus, Nummus argenteus SARDIANVS & PERSICVS, valet obolos Atticos 7. & $\frac{1}{2}$. vt XENOPHON author est, id est, nostri 9. d q^a. (σίγλος, & σιγλον.)

Hesych. in σιγλον.

qª. q. at HESYCHIO obolos Atticos 8. vt 4. ſcrupula ponderet, & proinde valeat noſtri.

10.d

Κιστοφόρος.

CISTOPHORVS, Nummus etiam Aſiaticus, ob imaginem gerentis ciſtam quam oſtendebat, ſic appellatus, *Victoriato Romano* maior parte $\frac{1}{15}$, cum quatuor mille Denarij efficiant 75co. CISTOPHOROS, vt POMPEIVS FESTVS prodidit: quod ſi cum reſpectu ad denarium recentiorem qui drachmam ponderabat intelligendum ſit, valuit noſtri 4.ᵈ. At ſi pro Denario veteri & legitimo qui Conſulum tempore cudebatur (vt magis videtur,) valuit proxime, ſed exiguum plus,

Feſt. in voce, Euboicum Talentum.

4.d ob. c.

DANACES, *Charontis* portorium, ſcilicet pro traiectu ad inferos, quem nummum ea cauſa Barbari in ora mortuorum imponebāt. * Datos enim fuiſſe mortuis obolos, LVCIANVS ARISTOPHANES, SVIDA, & alij authores ſunt. Vnde & nummus funebris dictus eſt CALLIMACHO, & PLVTARCHO. Itaq; ſi obolus fuit, vt à LVCIANO dicitur, (cui tamen æneus eſt) valuit noſtri 1.ᵈ qª. quod ſi eiuſdem ponderis fuit cum eo quod *Danich* ᶠ Græcis, & ᵍ Arabicis ſcriptoribus appellatur, & tantum genua, id eſt, $\frac{2}{3}$. oboli pendebat, & proinde valuit noſtri.

Δάνακη.
Δάνιχη.
Δανάη.

Suid. in δανάκη. Pollux. l. 9. cui nummus Perſicus exiſtimatur eſſe.
* *Lucian. in Charonte. Suid. loc. allegat. Heſych. in Δανάη.*

f *Cleopa in Coſmeticis.*
g *Auicen lib. 5. ſum. 2. tract. 8.*

ob. qª. & $\frac{2}{3}$ q

Æreolum

De Nummis æreis Græcorum.
Suid. in Vocib. ὄβολος χαλκοῦς τάλαντον.
* *Dioscorid. lib. de Pond & Mes. cap.* 1.
Serv. ad 5. *Aeneid.*
Plutarch. in Lysandro. lib. de Pond. & Mens. Galeno ascriptus
a *Pollux. loc. allegato.*
d *Suid. loc. alleg.*

Æ*Reolum*, sexta pars oboli Attici fuit, vt SVIDA cum * alijs Author est, (licet CLEOPATRAE & POLLVCI pars sit octaua) vnciæ æris pondus habuit, vt ex [a] POLLVCE elicitur: duoq; argenti grana valuit. Vnde duorum granorum pondus medicis Chalcus nominatur. Cum itaq; sextam partem oboli Attici valuit: Valuit nostri. q. c. & $\frac{1}{3}$.

Minutum, septima pars *Æreoli* vt [d] SVIDAS & alij, proinde valuit proximè, sed per exiguum plus. Λεπτόν. $\frac{1}{2}$. c.

CAP. VIII.
De Nummis Aureis Græcorum & Asiaticorum.

PRoxime de nummis aureis, quorum in scriptoribus antiquis memoria superest, dicendum est. Illi autem Atheniensibus erant,

Pollux. l. 4. Onomastic. cap. 24. & Hesych. in Vocab. Χρυσοῦς.

Stater Atticus, qui duas drachmas ponderabat, vt POLLVX author est, quod licet pro proportione auri ad argentum quæ apud Græcos legitima fuit, scilicet decupla, valeret tantum 12.s 6.d, tamen pro nostra, quæ duodecupla est. Valuit nostri. Χρυσοῦς, & Στατήρ. 15. s

Pollux. lib. 9.

Semistater, drachmam vnam pendebat, vnde & HESYCHIO dicitur δραχμὴ χρυσίου, Nostri valebat. ἡμιστατήριον. 7. s 6. d

Te-

Idem. Ibid.

τετραστατήριον.

Tetrastaterium. Cuius *Arist.* meminit in Republica Cyrenensium, vt POLLVX eum allegat libro 9. Cui & *Stater* dicitur (sed ponderalis opinor, non monetalis ille fuit) & minam argenti valere. Vnciam auri habet, Valetq; nostri.

3.li

Stater Macedonicus.

Stater aureus Macedonicus, vt quos PHILIPPVS, ALEXANDER, LYSIMACHVS, DEMETRIVS, & cæteri qui ALEXANDRO, in Macedonia, Syria, Asia, successerunt, signabant. Pendet drachmas Atticas 2. Obolos 2. Siliquas 2. Valuitq; pro illorum proportione quæ fuit decupla 15.s 5.d monetæ nostræ. At pro duodecupla proportione quæ nostra est.

18.s 4.d

De Nummis Aureis Asiaticis.
Suid. in Vocab. Δαρεικοῦς.
** In Concionant.*
Xenoph. l. 1. Expedition. Cyri.

Stater Daricus.

DARICVS, Nummus aureus Persicus (vt & CRŒSIJ aurei) didrachmus fuit, vt & SVIDA author est, qui eum stateri Attico æqualem facit, & elicitur ex * ARISTOPHANIS Interprete, atq; XENOPHONTE, apud quem soluitur 3000. DARICIS, quod decem argenti talentis promittebatur, seruata proportione auri ad argentum decupla, quæ sane analogia apud Asiaticos, fere etiam apud Græcos, solennis fuit. Imaginem SAGITTARIJ impressum habuit, vnde [a] AGESILAVS facete dicebat, 10000. Sagittarijs se pulsum Asia, ob corruptos Persicis nummis Oratores Græcos, qui persuaserant vt reuocaretur. Drachmas itaq; duas cum habuit, valeret nostro auri prætio.

a Apud Plutarch. in Agesilao.

15.s

Errat

Budæ.lib.5.de Asse.

Errat proinde BVDAEVS, qui stateres DARICOS (vt etiam Græcos) vnciales facit; vt prædicta satis declarant: Etiamq; , quod ex XENOPHONTE constet, DARICVM vnum fuisse militum CYRI solitum pro Mense stipendium, Postea vero stipendium auctum, DARICVM vnum cum semisse: quod, si tantus esset stater DARICVS, pro diebus singulis, fere 3.[s] fuisset, supra omnem fidem & morem, vt bene cognita militum stipendia clarum faciunt. Nam apud Romanos POLYBIVS testatur tempore suo, hoc est initio tertij belli Punici, stipendium fuisse in diem 2. obolorum pro pedite, (quod etiam pro ratione Denarij veteris & legitimi minus est quam 3.[d] nostri) 4. pro Centurione, (id minus quam 6.[d]) pro Equite autem 6, (id est, denarium integrum,) Triplum enim fuisse stipendium Equitis ad Peditem, discimus etiam ex LIVIO. Porro, stipendium pro Pedite tempore TIBERIJ, Assium 10. fuit, vt TACITVS meminit, cum Denarius diu ante ad 16. assium præcium prouectus fuisset (proximè nostri 4.[d] [ob]. q. c.) Apud Lacedæmonios & alios fere Græcos, Triobolum Æginæum pro pedite (6.[d] q[a].) quadruplum pro Equite, vt est apud XENOPHONTEM. Athenienses autem, qui omnium liberalissimi sunt habiti, drachmam pro diurno stipendio præbuerunt (id est 7.[d] ob.) vt author est THVCYDIDES. DARICVS autem pro Mense, quod erat ordinarium

Xenoph.lib.1. Expedit.Cyri.

De stipendijs Militum, Antiquis.

Polyb.lib.6.

Liv.lib.7.

Tacit.l.1.Annal.

Xenoph lib.5. Rer.Græcar.

Thucyd.lib.3.

dinarium pedestris militiæ apud *Persas* stipendium, fuit pro ratione auri apud eos 5.d in diem, pro ea quæ est apud nos 6.d, *Daricus* autem cum dimidio, quod auctum stipendium vt dixi fuit, erat 7.d ob. pro decupla auri proportione, 9.d pro duodecupla.

Xenophon. lib. 1. Exped. Cyri.

ἡμιδαρεικόν.

Semidaricus, cuius mentio in XENOPHONTE, Stateris *Darici* dimidium, drachmam Atticam ponderabat, valebatq; nostri.

7.s 6.d

Strabo lib. 14.

Stater Aureus Cizycenus.

Cizycenus aureus (*Cizycus* Græca ciuitas fuit & Milesiorum Colonia, vt STRABO meminit, quia tamen in Asia, in Propontidis littore sita fuit, inter externos eius nummum recenseo) grauior fuit *Darico*, quod eius æstimatio 28. drachmas Atticas exæquauit, vt DEMOSTHENES prodidit, quod pro eorum ratione decupla auri ad argentum, valuit 17.s 6.d at pro nostra, duodecupla, valuit è nostro.

Demosthen. in Orat. ad Phormion

1.li 1.s

CAP IX.
De Summis Nummorum Græcis.

DE veteribus Græcorum & Asiaticorum nummis quorum superest in historijs memoria, dixi. De recentioribus autem, qui scilicet post CONSTANTINI MAGNI tempora in Græcia viguerunt; quoniam ab Imperatoribus Romanis fuerunt procusi, post nummos Romanos dicam.

Nunc de nummorum summis, quæ fuerunt Græcis, Mina & Talentum.

Mina Attica 100. drachmas continet, Noua scilicet à SOLONE instituta, vt PLVTARCHVS author est. Vetus enim ante SOLONEM 75. tantum drachmas habuit, vt PRISCIANVS & FANNIVS meminerunt. Continere autem Minam 100. drachmas, præter PLVTARCHVM, etiam XENOPHON, CLEOPATRAS, PLINIVS, & SVIDAS, ex DIODORO, cum alijs pronunciarunt. Itaq; valet Mina Centenaria argenti, de nostro.

Plutarch. in vita Solonis. Priscian. lib. de Ponder. Fau. Carm. de Ponder. Xenoph. in Vectigal. Cleop. in Cosmet. Plin. l. 21, c. vlt. Suid. in τάλαντον & μνᾶ

μνᾶ.

3. li. 2 s 6. d

Talentum autem vt ex POLLVCE & VARRONE constat, multiplex fuit. Omne tamen vt SVIDAS & POLLVX inquiunt, continet Minas 60. vt Mina drachmas 100. Proinde 6000. drachmas continebat Talentum omne, proprias scilicet eius regionis cuius talentum esse dicebatur. Verum si certa mensura adhibenda sit, vt inæqualitas talentorum intelligi possit, cum respectu ad drachmas Atticas ita se habent.

Var. l. 4. Ling. Lat. Suid loc. allegat. Pollux. lib. 9 cap. de Talent.

τάλαντον.

Talentum Atticum est drachmarum Atticarum 6000. vt POLLVX & FESTVS & alij authores sunt, & elicitur ex GELLIO, qui *Sestertiorum* 72000. talenta 3. esse dicit. Nam tot sestertij 18000. denarios seu drachmas conficiunt. Minus hoc Atticum Talentum dicitur à PRISCIANO & alijs: Intellige tamen, hoc ipsum nomine Talenti Attici sæpissime designari, Imo semper in Authoribus

Pollux. l. 9. cap. allat. Festus in Talent. Gell. l. 3. c. 17.

Talentum Atticum Minus.

Priscian. lib. de Ponderib.

Idemq; Commune.

ribus (præter ſacros) vbi nomen, Talenti occurrit, hoc ipſum intelligendum eſſe, ſi nomen Talenti abſolute poſitum ſit, neq; diſtinctionis cauſa aliquid adijciatur. Valuit de noſtro. 187.li. 10.s

Liv.lib.38. Priſcian.loc. alleg.

Talentum vero *Atticum* maius 8000. drachmarum fuit, vt LIVIUS & PRISCIANVS authores. Id valuit de noſtro. *Atticum Maius.* 250.li.

Plin.lib.33.c.3.

Talentum Ægyptium valuit tantundem, vt PLINIVS ex VARRONE inſtituit, id eſt. *Aegyptium.* 250.li.

Pollux.lib 9.

Talentum Syrium drachmas continet Atticas 1500. Valuitq; de noſtro. *Syrium.* 46.li. 17.s 6.d

Feſt.in Vocabul. Euboicum Talentum.

Talentum Euboicum, 4000. denariorum (id eſt, drachmarum) fuit vt POMPEIVS FESTVS author eſt. Id valuit noſtri. *Euboicum.* 125.li.

Varro. lib.4. de Ling.Lat.

Talentum Rhodium 4500. drachmas Atticas continet, Valuit de noſtro. *Rhodium:* 140.li. 12.s 6.d

Pollux.l.9. Onomaſtic.c.de Talent.

Talentum Babylonicum eſt 7000. drachmarum Atticarum. Illud proinde valuit de noſtro. *Babylonicum.* 218.li. 15.s

Pollux.ibid.

Talentum Æginæum, eſt 10000. drachmarum Atticarum: Valuitq; de noſtro. *Aeginæum.* 312.li. 10.s

Varro.lib.4.de Ling.Latin.

Talentum Alexandrinum 12000. drachmarum Atticarum fuit, quantum & Hebræum Talentum extitit. Id valuit de noſtro. *Alexandrinum.* 375.li.

Hæc de maioribus talentis: Nam etiam obſeruo minora quædam talenta fuiſſe in vſu, quæ tamen videntur talenta non niſi exorbitante nominis notione appellata: vt.

Pollux.loc.allegat.
Suid. in Vocab. τάλαντον.

Talentum Siculum vetus, quod 24. nummorum esse POLLVX dixit (tot Minarum SVIDAS sed corrupte) nummus autem *Polluci* semiobolos 3. valet, id est, sestertium vnum Romanum. Proinde ponderabat drachmas 6. tantum. Valuitq; de nostro.

Siculum vetus. 3.s 9.d

Varro.loc.allegat.

Talentum Neapolitanum, tantundem etiam valuit apud VARRONEM, scilicet.

Neapolitanum. 3.s 9.d

Pollux, loc. allegat.
Varro.loc.allegat.

Talentum Siculum nouum 12. nummorum *Polluci*, id est, 3. drachmarum, quantum & *Syracusanum Talentum* fuisse VARRO dixit. Valuit de nostro.

Siculum Nouum & Syracusanum. 1.s 10 d ob.

Varro.Ibidem.

Talentum Rheginum, vnius *Victoriati* fuit, id est, drachmæ tantum dimidiæ. Itaq; valuit de nostro.

Rheginum. 3.d ob. q^a.

CAP. X.

De præcipuis quibusdam Græcis Nummorum Numeris.

Thucyd.lib.2.

TRibutum annuum *Atheniensium* à socijs acceptum, vt PERICLES inquit apud THVCYDIDEM, fuit talentorum 600. XENOPHON autem eorum Reditus non minores esse scribit, quam 1000. talenta: *Athenæus* 1200. facit. SVIDA demum ex omnibus vndiquaq; collectis, eorum Reditus 2000 talenta fuisse statuit. Id vero de nostro est.

Xenoph.l.7. Expedit.Cyri.
Athenæ.lib. 12. Deipn.

375000.li.

Sumptus

Plutarch. in Alexan. Arrian. l. 6. Expedit. Alexandri.

Sumptus funeris HEPHESTIONIS ab ALEXANDRO factus, talenta 10000. De nostro fuit. 1875000. li.

Plut. in Pomp.

** Budæ lib. 3. de Asse. & Leon. Portius l. 2. de ponder. & mens.*

Reditus Romani creuerunt post victum Mithridatem, ad 8500. myriades, (authore PLVTARCHO) scilicet drachmarum, vt * viri docti obseruant, quod Greci scriptores nunquam per sestertios (vt Romani) sed per drachmos numeros colligant. Id in nostris pæcunijs valuit. 2656250. li.

Plut. Ibid.

Qui ante fuerant tantum 5000. myriades, eodem authore; Quod fuit de nostris. 1564500. li.

Herodot. in Thalia.

Reditus DARIJ HISTASPIS filij erat Euboicorum talentorum 14560. vt habet HERODOTVS. Id valuit. 1820000. li.

Strab. lib. 17.

Reditus Ægypti regnante PTOLEMAEO AVLETE, erat talentorum 12500. STRABONE referente, qui tamen dicitur dissolute rem curasse. Id fuit in nummis nostris. 2343750. li.

Curtius l. 5. & Arrian. lib. 6. Exped. Alexand.

In ærario DARIJ Susis, reperta ab ALEXANDRO talentorum 50000. Id fuit de nostro. 9351250. li.

Curtius lib. 5.

In eiusdem DARIJ ærarijs Persepoli, obtinuit ALEXANDER. 120000. talenta. Id de nostro fuit. 22500000. li.

Strab. lib. 15.

Thesauri DARIJ quos in vniuersum ALEXANDER occupauit, fuerunt, inquit STRABO, 180000. talenta. Quod valuit de nostro. 32750000. li.

Iustin. lib. 13.

In ALEXANDRI ærario post obitum eius, reperta sunt talenta 100000. Quod fuit de nostro. 18750000. li.

Iustin. Ibid.

ALEXANDRI Magni Reditus annuus,

Iustin. ibid. Budæ. lib. 4. de Asse.

300000. talentorum fuit (inquit IVSTINVS) restitui debet, 30000. vt BVDAEVS corrigit, nam & cum ratione non conuenit, tot habuisse in Reditu annuo talenta, cum 100000. tantum reliquit in thesauris, & vel sic, veteris regni Persici reditus multum excedebat. Talenta autem 30000. In nostris nummis efficiunt. — 5625000. li.

Herodot. lib. 7.

Bythij Bithynij opes fuerunt 2000. talenta argēti (de nostro 375000. li.) In auro 4000000 Darici (de nostro 3000000. li.) Eius opes in vniuersum valuerunt de nostro. — 3375000. li.

Quod si Babylonica talenta intelligenda sint, quæ in vsu in imperio Persarum, pars septima argento adijcienda est.

Plin. lib. 33. c. 3.

CYRVS deuicta Asia, reportauit argenti 500000. talenta Ægyptia, seu maiora Attica. Quod de nostro facit. — 125000000. li.

Plin. ibid.

Præterea 34000. Pondo, id est libras auri. Quod de nostro valuit. — 1224000. li.

Ctesias.

SARDANAPALVS congessit vt secum flammis traderet, auri talenta 10000000. In Atticis talentis, id de nostris valet. — li. 22500000000.

Argenti autem decies tot talenta, quod valuit de nostro. — li. 18250000000.

At vel in Syris talentis aurum faceret nostri. — li. 5625000000.

Argentum autem produceret. — li. 4687500000.

CAA.

CAP. XI.

De Veteribus Romanorum Nummis. Primo, De initijs Nummorum apud Romanos.

Ex Plin. lib. 33. cap. 3.

AEs, antiquissimus Romanorum nummus, primo signabatur à SERVIO TVLLIO, sexto Romanorum rege, vt PLINIVS author est. Nam ante, pondere tantum noscebatur, non imagine. Et quidem primo, nota Pecudum signatum æs fuit, authore eodem PLINIO, (Inde Pęcunia dicta). Postea, ex altera parte Rostrum Nauis, ex altera, Ianus geminus eius insigne fuit, in Iani memoriam impressum. Quæ causa erroris fuisse videtur MACROBIO, & Athenæo, qui id Iano ipsi tribuerunt. Eæ inquam notę fuerunt in Assibus. Nam etiam in Triente, Quadrante, Sextante, Ratis insigne fuisse, præter PLINIVM, FESTVS etiam author est.

Loco allegato & lib. 18. cap. 3. & Varro lib. 2. de Re Rustica. ca. 1.

Macrob. l. 1. Saturnal. cap. 7. Athenæ. lib. 15. Deipnosophist.

Fest. in vocab. Ratitum.

Argentum autem post deuictum Pyrrhum signari cœpit, An. vrb. 484. (nam sic corrigi debet) scilicet Q. FAB. PICTORE Cos. annis 5. ante primum bellum Punicum, inquit eodem loco PLINIVS.

Plin. lib. 33. cap. 3.

Eius notæ in Denarijs, sunt bigæ aut quadrigæ vt plurimum ex vna parte, interdum *Castores*, ex alia vero Romæ caput galeatum. *Victoriati*, imago sedentis *Victoriæ* : *Sestertij*, vt

Idem de Nummorum imaginibus, obseruatur in nummis Goltzij, Vrsini, Anton. Augustini & aliorum.

vt plurimum *Castores*, ex vna parte, vtriusque autem ex altera parte Romæ caput. Ad Imperatores vsq; ita fere permansit. Nam * AVGVSTVS CAPRICORNVM nummis suis impressit, Imperatores autem reliqui frequentissime imagines suas.

Sueton. in Augusto.

Aurum deniq; signatum Romæ primum fuit, anno 62. (nam sic reponi debet) post percussum argentum, inquit PLINIVS: Nam eo anno, CLAVD. NERONE, & M. LIVIO SALINATORE, Coss. * LIVIVS signati auri meminit. Nec aliam imaginem inuenitur submisse aurum quam argentum, id est bigas & quadrigas cum Romæ Capite, quæ sane videtur fuisse causa, quod aurei etiam nummi Romanis interdum denarij dicerentur.

Plin. loc. allegato

** Liu. lib. 26.*

CAP. XII.

De Æreis Romanorum Nummis.

AS, quasi æs dicitur, inquit VARRO, nam æreus nummus fuit. Et quidem ab initio, æris * libra. At postea, bello Punico primo, Populus ære alieno pressus, ferit ex ijs sextantarios, inquit PLINIVS, id est sex ex vno, valore tamen eodem seruato. Deinde bello Punico secundo premente ANNIBALE, sub Q. FAB. MAXIMO Dictatore vnciales sunt facti, id est ad dimidiam magnitudinem reducti.

Varr. L. 4. de Ling. Latina.

** Dion. Halicarnas. lib. 9.*

Vide Plin. l. 33. cap. 3.

As.

ducti. Postremo, lege Papyria, semunciales, sic perstiterunt. *As* autem decimam partem Denarij Romani valuit. De Nostro nummo. ob. q².

Varro. loc allegat. *Semissis*, quasi semiæs (inquit VARRO) id est Assis dimidium, valuit de nostro. *Semissis.* q². q.

Varro. ibid. *Triens*, id est tertia pars Assis, valuit è nostro. *Triens.* q².

Varro. ibid. *Plin. lib. 33. c. 2.* *Cic. l. 7. epist. ad Attic.* *Quadrans*, id est quarta pars Assis, *Triuncis* PLINIO, *Teruntius* CICER. quod ante æs diminutũ, vncias tres cõtineret, valuit de nostro. *Quadrans.* q. c.

Varro. ibid. *Liu. lib. 2.* *Plin. li. 33. c. 10.* *Valer. Max. l. 4. cap. 4.* *Sextans*, sexta pars *Assis*, Quantula fuit in singula capita collatio, in funere Menenij Agrippæ, Romanæ salutis quandam arbitri, ob viri paupertatem. Id valuit de nostro. *Sextans.* q.

Verum etiam vrgente apud Romanos ære graue, id est librali asse, Minores de ære nummi cusi sunt. Vt.

Varro. ibid. *Vncia*, pars duodecima Assis grauis, id est libræ æris; valuit de nostro. *Vncia.* c.

Varro. ibid. *Semuncia*, dimidia pars Vnciæ. 4. drachmarum pondere, valuit è nostro. *Semuncia.* $\frac{1}{2}$. c.

Varro. ibid. *Sextula*, sexta pars *Vnciæ*, minimus apud Romanos ex ære nummus. Valuit nostri. *Sextula.* $\frac{1}{8}$. c.

Hij nummi ærei fuerunt *Asse* minores qui antiquitus in Romanorum cõmercijs. Verũ & maiores *Asse* ijs fuisse legimus, cũ in *Varrone* sit, *Decussis*, 10, *Asses* (1) Denariũ valuit, *Vicessis*, qui Denarios 2. *Tricessis*, qui 3. Et quidem ascendebant vsq; ad *Centussim*, quo æreorum nummorum vocabulum maius non fuit, authore VARRONE, ille autem 100. *Asses* continens, denarios 10. argenteos valebat. Id est nostri. 6ˢ. 3ᵈ. *Vnde Varron. loc. allegat.*

CAP. XIII.

De Argenteis Romanorum Nummis.

DE nummis argenteis postea dicemus. Qui erant.

Denarius, sic dictus quod *denos æris seu Asses valeret, Cuius non idem pondus & æstimatio semper apud Romanos fuit. Nam Denarius vetus Romanus, Consulum tempore procusus, septimam partem vnciæ ponderabat, vt CELSVS & SCRIBONIVS LARGVS cum alijs, authores sunt; Etiamq; PLINIVS qui 84. Denarios, ex vna argenti libra cusos fuisse prodidit. Valuit proinde vetus ille Denarius, de nostro.

Denari⁹ novus (à CLAVDIJ Imperatoris temporibus vt creditur natus, suspicor tamen aliquanto antiquiorem esse) drachmam Atticam exquisite põderabat, (nam 96 Denarij ex argenti libra cudebantur) vt non solũ * PLINIVS, CLEOPATRAS, ISIDORVS, & infiniti * alij testantur: verum & certa prætere a ratio comprobat. Etenim Græci scriptores vbi be rebus Romanis loquuntur, semper pro denarijs drachmas reddunt. Valuit de nostro.

Respectu autem huius Denarij noui, omnes nostræ computationes factę sunt. Quod si in adhibenda ratione nummorum ad antiqua tempora respectus habeatur, in quibus scilicet vetus & legitimus denarius viguit, omnia parte

Marginal notes (left): * *Var. l. 4. ling. Latin. Vitrau. l. 3. c. 1.* — *Cels lib. 5. c. 17. Scribon. Larg. in præfat. Plin. l. 33. cap. 9.* — * *Plin. l. 21. c. 34 Cleopat. in Cosmet. Isidor l. 16. Etymol. cap. 24.* * *Athenæ. lib. 4. Galen. l. 8. Composit. Med. sec. loc. c. 3. Et sæpe in lib. de Comp. med. secund. genera.* *Obserua.*

Marginal notes (right): *Denarius vetus.* — 8. d. ob c. *cum* $\frac{1}{7}$. c. — *Denarius novus.* — 7. d. ob.

te ſeptima augenda ſunt. Tantum enim Denarius novus à veteri ſuperatur.

Plin.lib.33.c.3.

Bigatus, &, *Quadrigatus*, idem eſt Romanis quod Denarius. Quoniam enim Denarius bigas aut quadrigas ex altera parte impreſſas habuit, ijs nominibus fuit appellatus.

Bigatus, Quadrigatus. 7.d. ob.

Liu. lib 41. Voluſ. Metian. lib. de Ponder. Plin.lib.33.c.3.

Victoriatus, imaginem ſedentis Victoriæ oſtendebat, (vnde ei nomen fuit) Lege CLODIJ Romæ primo percuſſus, vt inquit PLINIVS. Dimidia pars Denarij fuit: vnde & *Quinarius* idem dictus, quod quinq; Aſſes valuerit. De noſtro autem valuit.

Victoriatus. Quinarius. 3.d.ob. q^{a}.

Priſcian. lib. de Ponderib. Plin. loc. allegat. Var. lib. 4. ling. Lat. Metian lib. de Ponder. Vitruv. lib. 3. Architect. cap. 1.

Seſtertius, ſic dictus quaſi ſeſquitertius, inquit PRISCIANVS, quia continet Aſſes duos cum ſemiſſe: vt, PLINIVS, VARRO, METIANVS, VITRVVIVS, & alij authores ſunt. Dimidium eſt *Victoriati*, quartaq; pars denarij. Idem fere, *Nũmus*, abſolute poſitus, ſignificat apud Romanos ſcriptores, quia frequentiſſimus eius in rationibus vſus fuit. Etiam interdũ Seſtertius nummus vocatur. De noſtro valuit.

Seſtertius. *Nummus.* 1.d. ob. qa. q.

Celſ. lib. 5. cap. 17

Obolus, ſexta pars Denarij, (*Obolo Attico* æquales) quem ea cauſa *Sextantem* CELSVS vocat. Valuit de noſtro.

Obolus. 1.d.qa.

Varro lib. 4. ling. Lat. Met. loc. alleg.

Libella, decima pars Denarij, Aſſi æqualis prætio, Ideoq; inquit VARRO libella dicta, quod valore equaret æris libram; quaſi puſilla libra; ait METIANVS. Valuit de noſtro.

Libella. ob. qa.

Varro ibidem.

Sembella, quaſi ſemi-libella, vigeſima pars Denarij, *Libellæ* ſcilicet Dimidium. Proinde ea valuit de noſtro.

Sembella. qa. q.

 Teruntius,

Varro, Ibid.

Teruntius.

Teruntius, quadragesima pars Denarij fuit: Ita appellatus, quod tres æris vncias valeret præcio. Minimus nummus argenteus fuit in Romanorum vsu, vel qui vsquam legitur in historijs. Nam & hos postremos argenteos fuisse, *Varro* certus nobis author est, libro iam sæpe allegato. Valuit autē TERVNTIVS nostri.

q. c.

CAP. XIIII.

De Aureis Romanorum Nummis.

Plin. l. 33. c. 3. Didymus apud Priscian. lib. de Ponderib.

AVrei Romanorum nummi proxime declarandi, quos Aureos Denarios PLINIVS cum Alijs appellat, siue quod easdem imagines quas argentei denarij ostēdebant, siue quod magnitudine ad oculum non multum ab ijs discreparent. Quorum tres varietates apud Romanos factas * Idem meminit. Verum tam corruptus ille PLINIj locus est, vt nihil inde certi vel diuinando elici possit. Veruntamen ex aureis nummis qui supersunt, aduerto priscum Aureum Romanorum. Consulum temporibus procusum * duos veteres *Denarios* argenteos ponderasse, vt ex ijs qui supersunt exploratum est: Ita vt 42. ex auri libra cuderentur. Duas proinde drachmas cum ÷ pendebat. Valuit proxime de nostro.

Aureus Priscus seu Consularis.

* *Plin. loc. allegat.*

* *Vid. Anton. Pois. lib. de Num. Antiq. c. 9.*

17. s. 1. d. ob. q[a]

Aureus Recentior, circa prima Imperatorū tempo-

Aureus Imperatorius.

tempora (vt videtur) procusus, parte septima aureo prisco leuior fuit: Drachmas enim duas pendebat, vt 48. ex Auri Libra cuderentur, quod in multis, post BVDÆVM HOTOMANNVM & alios, expertus sum. *Rosalis Anglicis* pares pondere vel **Nobilibus Eduardicis*, quib' etiam fere paris indicaturæ sunt. Valuit ergo hic Recentior aureus de nummis nostris.

Aureus Imperatorius.

Budæ. de Asse. l. 3 Hotoman. de Re Nummaria. pag. 324.

* Spurre Rials

15.3

Aurei ergo Romani didrachmi fuerunt, talesq; perfecte perstiterunt, per primorum quinq, Imperatorum tempora, vsq; ad NERONEM. Inde fraude & auaritia principum, paulo iusto leuiores facti sunt pondere. Nihil tamen de valore & potestate decessit. Prima vt dixi diminutio facta est sub NERONE, sed perexigua, 2. aut 3. granorum. Paulo adhuc maior sub GALBA. NERVÆ autem, TROIANI, HADRIANI aureis 8. momenta siue grana ponderis desunt: Ijs autem quos VESPASIANVS cudit, 10. detracta sunt: Quam diminutionem etiam Aurei ANTONINI Pij, M. AVRELIJ, SEVERI, &c. subierunt. Inter hos tamen DOMITIANVS, TITI frater & successor, aureis integrum suum 2. drachmarum pondus restituebat.

Ex Budæo. lib. 3. de Asse.

Aurei ergo Imperatorij apud Romanos, aut didrachmi fuerunt, aut pro didrachmis permanserunt, vsq; ad ALEXANDRI SEVERI imperium. Nam eo Imperante authore LAMPRIDIO, primo cusi sunt.

Lamprid. in Alexand. Sever.

Semissis aurei. Id est, aureus drachmalis:

Semissis.

qui ſcilicet pendebat drachmam. Et valuit proinde de noſtro.

7.s 6.d

Tremiſsis Aurei, id eſt, *Triens* ſeu tertia pars. Iſq; valuit de noſtro.

Tremiſsis. 5.s

Atq; hæc fuit aureorum nummorum conditio ad AVRELIANI tempora, qui denuo ad didrachmas redijt: Neq; alia fuit eorum conſtitutio, dum Roma Imperij Romani ſedes permanſit.

CAP XV.

De Aureis Nummis poſt Imperij ſedem Byzantium tranſlatum.

Aureus Conſtantini.

AT CONSTANTINVS *Magnus* aureum qui ante didrachmus fuerat, ad drachmam vnam, & ſeptimam drachmæ partem deduxit: vt denarij argentei veteris Romani exquiſite pondus obtineret. Etenim * 7. ex auri vncia cudi ſtatuebat (ex libra, id fuit 84.) Quem tamen 4. Scrupulorum (noua Scrupuli notatione, quod 20 grana cum ½. contineret) factum iri edicit. Iſq; poſt tempora CONSTANTINI Græcis Νόμισμα (Romanis, Solidus) ſemper dictus eſt tum in *Nouellis* IVSTINIANI, tum aliorum Orientalium Conſtitutionibus, tum denique apud THEOPHILVM HARMENOPVLVM, NICEPHORVM, CEDRENVM, ZONARAM, &c.

* *In l. 1. c. Th. de Ponderatorib.*

Valuit

Valuit autem is Aureus de noſtro.

8.s 6.d ob. q^a. & $\frac{6}{7}$. q.

Aureus Valentiniani ſeu Sextula.

Ad VALENTINIANI Imperium vſque tales viguerunt aurei. Is enim ad paulo grauiores redijt. Iuſſit enim vt * 6. ex auri vncia cuderentur, vnde & Græcis ἑξάγιον dicebatur, & SEXTVLA ISIDORO, quod eſſet ſexta pars vnciæ. Proinde ſcrupula vere 4. id eſt, drachmam & $\frac{1}{3}$. ponderabat, æqualis plane noſtris Genialis *Anglicis*. Ita vt 72. ex auri libra cuderentur. Quales etiam fuiſſe aureos ſolidos ætate IVSTINIANI * certum eſt. Et ſane videntur ad extrema Imperij tempora tales perſtitiſſe. Niſi quod aliquid fraude & auaritia præter leges & edicta detractum ſit à principibus. Nam ego plures eorum Imperatorum aureos diligenter expendi, VALENTINIANI, & fratris ſui VALENTIS, ARCADIJ, HONORIJ, & aliorum, omneſq; haud paucis granis pondere iuſto leuiores reperij. Legitimum tamen pondus erat 4. ſcrupulorum vt dixi, & proinde de noſtro valebat.

* *L. quoties. 5. cap. de Suſcept.*

Iſidor. Etymolog. l. 16. c. 24.

* *Ex Nouell. 32*

10.s

Semiſsis aurei VALENTINIANI, etiam cudebatur, qui valuit de noſtro.

Semiſsis. 5.s

Triens etiam vel *Tremiſsis* (vt vocabatur) id eſt, aurei ſolidi pars tertia. Iſq; valuit noſtri.

Tremiſsis. 3.s 4.d

Scrupulum deniq; pars aurei Solidi quarta: Quod de noſtro valuit.

Scrupulum. 2.s 6.d

CAP.

CAP. XVI.

De Argenteis & areis Nummis Imperij Byzantium translati:

Ex Novel.l.105 cap.2. §.1.

Μιλιαρήσιον. Μιλιαρίσιον.

Miliarisium 2. pendebat drachmas, partem enim octauam Aurei Solidi valebat, cum 2. *Ceratijs* (magnis scilicet auctisve) * Cedreno authore constet. Suidas tamen decimam esse dixit (variauit scilicet cum tempore auri pretium:) sed 2. drachmas cum haberet, valuit de nostro.

** Cedren. vbi de Leon. Conone sermonem facit. Suid. in Μιλιαρήσιον*

1.s 3.d

Isidor. in Etymol. l.16.c.24.

Κεράτιον. Magnum. Semiobolus.

Cerates Isidoro, Siliqua cornuta est, ob Lunæ vt creditur crescentis notam qua signabatur: quo signo supra ceratium commune seu siliquam excrescere intelligebatur. Argenteus nummus fuit drachmæ pondere, sed *Ceration* dictus, quòd *Ceratio* auri, crescenti nempe vel magno, (quod siliquam cum dimidia complectebatur, id est, semiobolum) pretio æquaretur. De nostro proinde valuit.

7.d ob.

Isidor. vbi supra.

Κεράτιον Simplex. Siliqua.

Siliqua vel *Ceratium* simplex. Argenteus nummus, sed ita appellatus quod pretio 4. granorum auri (id pondus est siliquæ) æqualis esset. Vigesima quarta pars Solidi auri, vt est in *Nouellis*, * Ivstiniani. Valuit nostri.

** In Novell. 32*

5.d

Histor. Ecclesiast. lib.10. cap.6. Lamprid. in Heliogab. Eustath. ad 1. Iliad.

φολλὶς, φολὴ, φολὶς, φολὴς.

Follis, cuius in historia Evsebij, & alibi sæpe mentio: æreus nummus fuit, vt Lampridivs, ferreus, vt Evstathivs dixit: sic dictus, quod folij instar in tenuem bracteolam percussus esset. Duo-

Duodecima pars Siliquæ fuit, vt IVSTINIANVS in *Leg. Georg*: Idem dicit ZONARAS *Tomo* 3. & CEDRENVS vbi de LEONE *Conone* loquitur, Valuit proinde de noſtro. qª. q. & $\frac{1}{3}$.

Ex Nummis & Inſcriptionibus antiquis, & Priſciano lib. de Ponderib.

Nummis Romanis omnibus declaratis, quorum nomina ex veterum ſcriptis elicere potui: figurales præcipuorum notas ſubijcio, quibus indicabantur & in nummis, & in ſcriptis. Itaq, nota Aſſis quoniam ab initio Libralis fuit, erat Ⳑ. *Seſtertij*, quod duas libras æris & dimidiam poteſtate contineret, erat HS, vel HS. Quinarij ſeu Victoriati, erat V. Denarij denique, x. vel ✱.

CAP. XVII.

De Summis Nummorum Romanis.

DE Nummis dixi, de Summis Nummorum proxime dicam, qui fuerunt in Romanorum vſu. Illæ autem tres.

Seſtertium.

Seſtertium, genere neutro. (Nam in hoc nomine vulgarem opinionem & nos ſequamur) 1000. *Seſtertios* continet, (Quantum lege IVLIA Sumptuaria, nuptialibus convivijs impendere licebat AVGVSTI tempore, vt GELLIVS meminit). Id valuit noſtri. 7.li. 16.s. 3.d

Gell. l.2.c.24.

Libra. Pondo.

Libra ſeu *Pondo*, vncias continebat argenti duodecim, id eſt, drachmas ſeu denarios

recentiores 96. Parte sui vigesima quarta minor quam Mina Attica. De nostro valuit. 3.li.

Talentum, 24. sestertia continet. 6000. Denarios recentiores, Idem plane cum Talento Attico: Nomina enim Talenti, Minæ, drachmæ, Romani acceperunt à Græcis, vt Græci à Romanis libram & vnciam, (quæ illis λίτρα & ὄυγγια) Galeno id agnoscente. Id proinde valuit de nostro. 187.li. 10.s

Talentum.

Galen. lib. 1. de Compos. Medicam. sec. genera.

Sportula, Nam & eam adijcio, quod sæpe occurrat, & summula quædam fuit, 100. enim quadrantes, id est, sestertios 10. continebat. Merces erat olim salutationum ambitiosarum apud Romanos togatis, Rectæ cœnæ loco comitibus & asseclis à viris principibus data; vt Budæus, & alij notarunt. Mentio eius in Suetonio, Poetis, & antiquis inscriptionibus sæpe. Fuit autem *Sportula* nostri. 1.s 6.d ob. qa.

Sportula.

Budæ. lib. 5. de Asse.
Sueton in Nerone. Domitiano. &c.

CAP. XVIII.

De Sestertio. Et arte Romana, Numerandi per sestertios.

Sestertium, in neutro genere quod nunc invaluit, obseruo nũquam in numero singulari apud veteres Romanos occurrisse. Nam & Priscianus *Lib. 7.* negat *Sestertius* neutrum habere genus; Et perpetuum

Vide Agricol. l. 2 de Ponder & Temperatur. Monet. & Hotoman. l. de Re Nummaria. Tract. de Sestertio.

tuum eius nominis ſilentium in VARRONE, PLINIO, VOLVSIO, PRISCIANO, idem comprobat, licet ijs perſæpe fuiſſet occaſio vſurpandi, ſi nummorum ſummam deſignaſſet : Et deniq; ratio quam de Nomine afferunt, ſcilicet *Seſtertium* appellari, quod duas argenti libras cum ſemiſſe contineat, cum reipſa non convenit, id eſt, cum mille ſeſtertijs. Nam hij efficiunt 7.li. 16.s. 3.d. at illæ tantum 7 li. 10.s. Tamen plurale nomen *Seſtertia* ſæpe legitur, & quidem eo ſenſu vt 1000. ſeſtertios ſignificet.

Ars autem Romana numerandi per ſeſtertios, in tribus his regulis conſiſtit:

Prima, Si nomen numerale convenit caſu, numero, & genere cum *Seſtertio*, tot præciſe indicat, quot efferuntur, vt (exempli gratia) *Decem Seſtertij* totidem deſignat.

Secunda: Si nomen numerale alterius caſus, iungatur cum genitivo plurali nominis *Seſtertius*, vt *Seſtertiûm*, tot quidem millia indicantur, vt *ex. gr. Decem Seſtertiûm*, denotat decem millia ſeſtertiorum.

Tertia: Quod ſi Aduerbium numerale, iungitur cum ſeſtertijs, deſignat totidem Centena millia: vt *Decies ſeſtertiûm* valet decies centena millia ſeſtertiorum. Quin & adverbium numerale ipſum, ſine aliquo adiecto poſitum idem indicat, vt *Decies*, aut *Vigeſies*, *&c.* tot centena ſeſtertiorum millia, vel vt loquuntur, tot centena *Seſtertia*.

CAP. XIX.

Summæ quædam Romanorum Nummûm, & earum in nostris Declaratio.

Liv.lib.6.	C*Amilli* multa 500000. æris, id est, Assium. Ingens pro illa tempestate apud Romanos Summa. De nostro valuit.	1562.li. 10.s.
Macrob.Saturn. l.3.c.14.	Mille Denarij diurna merces *Histrionis Roscij*. Quod de nostro fuit.	31.li. 5.s
Gell.l.1.c.8. * *Lib.3.c.17.*	Decem millia Denariorum, *Thaidis* meretricis postulatum à DEMOSTHENE, vt GELLIVS meminit. Idemq; prætium à PLATONE datum pro tribus PHILOLAI PYTHAGORICI libris,* Alibi apud GELLIVM. De nostro.	312.li. 10.s
Appian.l.4. Ciuil.	Remuneratio *Centurionis* ab ANTONIO, eius, qui caput CICERONIS ei attulit, 250000. Denarij fuit. De nostro.	7812.li. 10.s
Plin.l.33.c.2.	Quadringenta sestertia, id est, quadringenta millia sestertiorum, Census equestris fuit apud Romanos. Valuitq; de nostro.	3125.li.
Sueton.in August.	Octingenta sestertia, (prioris duplum) senatorius Census ante AVGVSTVM fuit. Quod valuit.	6250.li.
Sueton.Ibid.	AVGVSTVS autem Senatorium Censum ad 1200. sestertia perduxit. Quod nostri est.	9375.li.
Cicero.in Paradoxis.	CICERO centena HS, id est, sestertiorum tot millia redituum percipiebat è suis prædijs. Id fuit, tantum, nostri.	781.li. 5.s

Decies

Budæ. de Aſſe, lib. 2. ex Iuuenale.

Decies centena millia ſeſtertiûm. Maximus apud Romanos dotis modus, vt BVDAEVS docet. De noſtro fuit. — 7812.li.10.s.

Sueton. in Iulio Cæſare.

IVLIVS CAESAR SERVILIAE (matri BRVTI) dedit margaritam, quam ſexagies mercatus eſt. Noſtri fuit. — 46875.li.

Plin. l. 9. cap. 35. ** Seneca lib. de Conſolat. ad Heluiam.*

Vnio CLEOPATRAE propinata ANTONIO centies ſeſtertiûm fuit. * Quanti etiam C. CALIGVLA cænauit. Valuit id de noſtro. — 78125.li.

Macrob. Saturnal. lib 3. cap. 14

ÆSOPVS TRAGICVS ex arte hiſtrionica filio ſuo reliquit ducenties ſeſtertiûm. fuit id de noſtro. — 156250.li.

** Plin. l. 9. c. 35.* ** Sueton. in Iulio. & Eutrop. lib. 6.* ** Action. 2. 3. 5. in Verrem.*

* Ornatus LOLLIæ PAVLINæ quadringenties ſeſtertiûm fuit. * Quantum etiam legimus fuiſſe tributum *Galliæ* à *Cæſare* impoſitum. * Quantum deniq; ex *Sicilia* contra leges abſtuliſſe VERRES accuſatur à CICERONE. Quadringenties ſeſtertiûm autem. De noſtris nummis eſt. — 312500.li.

Plin. l. 35. c. 15.

P. CLODIVS habitauit in domo empta centies quadrageſies ſepties, vt meminit PLINIVS. De noſtro id fuit. — 114843.li.15.s.

Valer. Max. lib. 9. cap. 1.

CVRIO filius contraxit æris alieni ſexcenties, vt meminit VALERIVS. id noſtri fuit. — 468750.li.

Plin. l. 36. c. 15.

At MILO debuit ſeptingenties, narrante PLINIO. Quod fuit. — 546875.li.

Appian. lib. 2. Ciuil.

IVLIVS CAESAR autem oppreſſus ære alieno dixit, bis millies & quingenties centena millia ſibi eſſe oportere, vt nihil haberet. Id de noſtro eſt. — 1953125.li.

Sueton in Veſpaſ. 18.

VESPASIANVS primus è fiſco *Rhetoribus*

	Græcis & Latinis, annua centena HS constituit. Id valuit nostri.	781. li. 5. s.
Liu. lib. 28.	Illata sunt in ærarium à M LIVIO & CL. NERONE Coss. Tricies & octoginta millia sestertiûm. De nostro.	296875. li.
Sueton in Iulio Cæsare. 22.	Aurea fori Romani, quod de manubijs IVLIVS CAESAR inchoauit, super millies sestertiûm constitit. Id de nostro fuit.	781250. li.
Liu. lib. 38.	Relatum à SCIPIONE AFRICANO in ærarium Romanum, Bis millies sestertiûm. Id de nostro valuit.	1562500. li.
Velleius. lib. 2.	Bis millies centies illatum ęrario ab ÆMILIO PAVLO ex *Macedoniæ* manubijs. Id fuit de nostro.	1640625. li.
Tacit. lib. 13. Annal.	SENECA apud TACITVM fatetur se quadriennio comparasse ter millies sestertiûm, quãtum & EPRIVS MARCELLVS, & CRISPVS VIBIVS, & PALLAS CLAVDIJ LIBERTVS, dicuntur possedisse. Id erat.	2343750. li.
Senecn lib. 2. de Benef.	LENTVLVS *Augur*, antequam libertini eum pauperem fecissent, quater millies sestertiûm suũ vidit, inquit SENECA. Quod fuit de nostro.	3125000. li.
Velleius lib. 2.	Pecunia quinq; IVLIJ CAESARIS triumphis è manubijs lata, sexies millies & paulo amplius fuit. De nostro.	4687500. li.
Sueton. in Caligula. 37.	TIBERIVS CAESAR corrasit & reliquit, vigesies septies millies sestertiûm. Quod totum ante annum CALIGVLA dissipauit. id valuit.	21093750. li.
Tacit. lib. 1. Historiar.	NERO bis & vicesies millies sestertiûm donationibus effudit, referente TACITO. Id de nostro fuit.	17187500. li.

Qui

Sueton. in Nerone. 31.

Qui TIRIDATI vrbe diſcedenti donauit ſuper millies ſeſtertiûm. Id fuit de noſtro. 781250. li.

Sueton. ibid.

Et eidem TIRIDATI in vrbe moranti, nummûm (id eſt ſeſtertiorum) 800000. diurna, erogauit. Id fuit. 6250. li.

Tacit. lib. 2. Hiſtoriar.

VITELLIVS pauciſſimis menſibus (inquit TACITVS) conſumpſiſſe creditur nouies millies HS. Id de noſtro fuit. 7031250. li.

Sueton. in Veſpaſiano. 16.

VESPASIANVS proteſtatus eſt in principatus ſui initio, ob ſummam ærarij diſſipationem, quadringenties millies opus eſſe, vt Reſp. ſtare poſſet. Maxima ea ſumma omnium quæ in Romanis leguntur hiſtorijs. Valuit de noſtro. 312500000. li.

Plutarch. in Camillo. & Liu. lib. 5.

Redemptio Romæ à GALLIS mille auri libræ fuerunt (vna P. CLODIj domus, triplo pluris poſtea conſtitit) authore PLVTARCHO Id valuit noſtri. 36000. li.

Sueton. in Iulio Cæſar. 49.

CAESAR (*Dictator*) in primo conſulatu 3000. pondo auri furatus è *Capitolio*, tantundem inaurati æris repoſuit, vt retulit SVETONIVS. Id valuit de noſtro, 108000. li.

Sueton. in Auguſto.

OCTAVIVS CAESAR in CELLAM IOVIS CAPITOLINI intulit auri pondo 16000. Gemmaſq; inſuper & margaritas ſeſtertiûm quinquies millies. Quorum, aurum valuit de noſtro. 576000. li.

Gemmæ vero & Margaritæ valuerunt. 3906250. li.

Plut. in Craſſo.

Reliquiæ opum CRASSI, poſtquam decimam conſecraſſet HERCVLI, atque publico conuiuio populum Romanum excepiſſet, &

ciuibus insuper singulis dedisset 3. mensium triticum, fuerunt talenta 7100. Id valuit de nostro. 1331250. li.

Plin.l.33.c.10. PLINIVS autem in agris eum possedisse scribit bis millies centena millia sestertiûm. Quod de nostro fuit. 1562500 li.

Liu.lib.33. ANTIOCHVS pro pace Romanis soluit ex pacto 15000 talenta. Id de nostro fuit. 2812500. li.

Plutarch. in Sylla. Mulcta *Asiæ* imposita à SYLLA ob defectionem, talenta fuit 20000. Quod facit de nostro. 3750000. li.

Plutarch. in Antonio. Tributum impositum *Asiæ* ab ANTONIO 200000. talenta. Quod de nostro fecit. 37500000 li.

CAP. XX.

De Proportione Auri ad Argentum.

VT luculentior fiat nostra quæ præcessit nummorum tractatio, de auri argentiq; proportione, prætijs, & temperatura, pauca adijcienda sunt. De proportione autem imprimis sciendum, aurum obtinere à natura sua quòd cæteris metallis præstet: quia cæteris & purius est, vtpote magis liberum & segregatum ab excrementis, & etiam in mixtione ipsa perfectius, vtpote exquisitissima actione caloris elaboratum. Metalla enim omnia licet in mixturæ suę radice & initio,

tio, ſimilia fere ſint, varios tamen excretionis, coctioniſq; gradus ſortiuntur. Verum, quod certa proportione, argenti aut aliorum metallorum prætia aurum ſuperet. Id non à natura eſt, ſed conſtitutione principum. Proinde proportio ea auri ad argentum quam ſupra aſſignaui, ſcilicet duodecupla, perpetua non fuit, ſed vel pro copia auri aut inopia, vel arbitrio principum ſæpe variauit. IVLIVS POLLVX, & apud eum MENANDER; & HESYCHIVS, atque apud * illum POLEMARCHVS, eam decuplam facit. Quin & tantum fuiſſe aliquando, non maiorem, apparet ex LIVIO, vbi à Romanis pactum cum *Ætolis* fuit, vt ſi aurum dare mallent quam argentum, pro argenteis decem, aureum vnum perſoluerent. Idemq; ſane plurimum obtinuiſſe videtur in veteri Græcia & *Aſia*, quod de Græcis ex DIOME ZONARAS obſeruat, quod & de PERSICIS è SVIDA non obſcure cognoſcitur. PLINIVS proportionem auri ad argentum, cum primùm Romæ ſignaretur, prodidit fuiſſe quindecuplam, nam auri ſcrupulum inquit valuit ſeſtertijs vicenis. Tempore vero ARCADIJ & HONORIJ conſtat fuiſſe fere, vt 14 ½. ad vnum, vt * ex eorum conſtitutionibus clare elicitur. Valuit autem interdum aurum vt 1. par 13. argenti, etiam apud *Aſiaticos*, vt euidens ex HERODOTO, vbi vnum talentum auri 13. argenti talentis taxatur. Porro, ea proportio aliquando fuit, vt 1. ad 12. ½. vt cum Au-

Pollux. lib. 9. Onomaſt. cap. de Talent. Heſychius in δραχμή.
** In vocabulo. Χρυσοῦς.*
Liu. lib. 38.
Zonar Tomo. 3. Suid. in Δαρικούς.
Plin. l. 33. cap. 3.
** Iu. lib. 1. c. de Argent. pret.*
Herodot. in Thalia.

reus Romanus didrachmus valeret sestertijs centum, vt in GALBAE temporibus, ex collatione SVETONIj & TACITI fuisse cognoscimus. Nam de eadem OTHONIS largitione locuti, ille aureum, hic 100. sestertios eam facit, vt etiam DION 25. drachmas, quod in idem plane recidit. At proportio auri ad argentum celebratissima, & quę plurimum euicit, est duodecupla. Quã non solum PLATO verã esse illorũ metallorũ analogiã statuit, & apud Romanos circa PLINIj tempora valuisse video: qui quatuor denarijs vnum auri scrupulum permutari scribit. Verum & eandem æstimationem proportionemq; apud nos, aliasq; gentes plurimas iamdiu obtinuerunt. Pro illa autem vtriusq; proportione, statuendum est hunc in modum vtriusq; metalli pretium & ęstimatio.

Sueton. in Otho. Tacit. lib. 1. Historiarum.

Dion. lib. 55.

Plato in Hipparcho. Plin. lib. 19. cap. 1.

CAP. XXI.

De Auri & Argenti Pretijs.

Libra	Argenti,	valet	3. li.	Continet Libra 12. Vncias. Ponderat grana, 6912.	Λίτρα.
	Auri,		36. li.		
	* Obrizi,		37. li. 10. s.		
Vncia	Argenti,	valet	5 s.	Continet Vncia 8. drachmas: Ponderat grana. 576.	Ὀυγγία.
	Auri,		3. li.		
Drachma	Argenti,	valet	7. d. ob.	Continet Drachma, 3. scrupula: Ponderat grana. 72.	Δραχμή.
	Auri,		7. s. 6. d.		

** Budæus de Asse. lib. 5.*

Scrupulum

Scrupulum	Argenti,	valet	2. d. ob.	Continet Scrupulum Obolos 2. Ponderat grana. 24.	Γράμμα.
	Auri,		2. s. 6. d.		
Obolus	Argenti,	valet	1. d. qª.	Continet Obolus Ceratia seu siliquas 3. Ponderat grana. 12.	Ὀβολός.
	Auri.		1. s. 3. d.		
Siliqua	Argenti,	valet	qª. q. c. $\frac{1}{8}$.	Cõtinet Siliqua seu ceratiũ, Ponderatq, sitaria seu grana. 4.	Κεράτιον.
	Auri,		5. d.		
Granum	Argenti,	valet	c. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{12}$.		Σιτάριον.
	Auri,		1. qª.		

CAP. XXII.

De Aurei & Argentei Nummi Temperaturis.

SVperest vna consideratio de auri & argenti tẽperatura, quæ est eius permixtio cum materia aliena: Aurum enim Argento, Argentũ ære temperant, vt proinde in aureis, & argenteis nũmis varij obseruentur gradus puritatis. Aureorũ autẽ omniũ purissimi, DARICI sunt. DARIVS enim HERODOTO referente, quoad fieri potuit, omnem

Herodot. in Melpomene.

 mate-

materiam alienam excoxit. Quod & inter Romanos Imperatores TACITVS fecit: *Obrizum* Monetales viri id vocant: nam in officina monetali natum id nomen fuisse, cui tamen aliam originem * quidam assignant, * PLINIVS non obscure significat. Est autem *Obriza* examen seu probatio per ignẽ acerrimũ, qua omnis fere alienæ materiæ admixtio excer nitur: dixi *(fere)*. Nã eousq; excoqui aurum posse, vt caractæ vnius quadrans tantum relinquatur materię alienæ, id est pars totius massæ nonagesima sexta, metallarij agnoscunt, eamq; puritatis gradum EDVARDICOS NOBILES adeptos esse. In argẽto aurem volunt, necessario relinqui quadragesimam octauã partem materiæ alienæ: verum exquisitissimi monetales affirmant aurũ ad vltimũ etiam quadrantis caractæ quadrantẽ, id est decimã sextam caractæ partẽ defæcari & expurgari posse, ita vt solum trecentesima octuagesima quarta pars alieni metalli derelicta sit. Argentum autẽ decoqui posse, vt nihil preter merum argentum supersit, licet non sine aliqua eius iactura illud fiat. Scribit autẽ BODINVS ex Aurificũ (vt inquit) *Parisiorum* experimẽtis, in aureis nummis VESPASIANI factis, solam septingentesimam sexagesimam nonam partem defuisse summæ eorũ bonitati. Quod si verũ trigesima secunda tantũ pars vnius caractæ materiæ alienæ superfuit; verum vtrumq; fuerit summa aureorum *Duricorum* puritas. In Græcis tamen

Aureis

** Obrizum ijs quasi ophirizum, id est aurum ex Ophir allatum*
** Plin. l. 33. c. 3. Vide. Budæ. lib. 3. de Asse.*

Bodin. lib. 2. Theatr. Naturæ.

Vide Agricol. l.2. de Ponderib. & Temperatura Monetarum.

Aureis PHILIPPI, ALEXANDRI, DEMETRIJ, &c. vt etiam in externis *Prusiæ* & *Mithridatis*, admixta fere fuit quinquagesima Argenti portio. In Romanis autem quos signarunt Consules & Imperatores ad VESPASIANVM vsque, quadragesima & octaua fuit argenti portio. Quam temperaturam aurei *Turcici, Hungarici,* veteres *Hispani*, & fere *Ducati Veneti* hodie seruant. *Ducati* autem *Romani, Bononienses, Lucenses, Mediolanenses*, mixtionem habent tricesimæ secundæ partis argenti. *Coronati Francici* & *Burgundici* decimam sextam recipiunt. *Coronati Italici* fere partem nonam: qui autem optimi, saltem duodecimam. Aurei *Rhenani* partem quartam, (qui ea causa albescunt) vt electri potius quam auri nomen mereantur, cum electrum sit authore PLINIO, etiam cum quinta pars argenti auro sit admixta. Verum omnium maxime argentosi, sunt *Philippici Brabantini*, & *Wilhelmij Hollandici*, in quorum mixtura sunt 15. auri, 9. argenti portiones.

Plin. lib. 33. c. 4.

Argentei autem nummi *Aryandici*, (*Aryandes* sub *Cambyse Persarum* Rege *Ægypti* præfectus fuit) omnium erant purissimi, omni plumbo vt HERODOTVS author est, quoad fieri potuit excocto: * Potest autem sine argenti jactura, vt drachma plumbi in besse argenti (quam *Marcam* vocant) id est, in 8. argenti vncijs resideat. Pars ea est sexagesima quarta. Græcorum argenteis numinis fere inest quinquagesima pars alieni metalli, Idem

Herodot. lib. 4. in Melpomene.
* *Vide Agricol. loc. allegato.*

In Asiaticis. In Romanis vsq; ad VESPASIANVM quadragesima octava : Post VESPASIANVM interdum vigesima quarta, Nisi quod solus LIVIVS DRVSVS, etiam tempore Consulum, ante *Cæsares*, notatur in Tribunatu suo, octavam æris partem admiscuisse.

Plin.l.33.c.3.

Æreis demum nummis ferrum miscuisse notatur solus Triumvir ANTONIVS, vt etiam argenteis, sed qua mensura incertum: Immensus Helluo, cum plus auri & argenti, ex vna Asia vno anno corraserat, quam ex toto Imperio Romano longis spatijs TIBERIVS, plusq; inter cœnas & luxurias dissipaverat, quam NERO aut CALIGVLA, aut quisvis alius dissolutissimus ærarij Romani exhaustor & expilator, ne æs quidem sine ferro hominibus purum, ferreus & impurus nebulo relinquere potuit.

Plin.l.33.c.9.

Ferreis tamen nummis vsus fuisse olim gentes aliquas certum est. Nam & ferrei nummi ARISTOTELES meminit in *Oeconomicis*, & *Britannos Cæsar*, *Byzantios Pollux*, & *Aristides Lacedæmonios*, ille & *Xenophon*, & *Plutarchus*, (quibus alij non permittebantur ex *Lycurgi* legibus) nummos ferreos in vsu habuisse prodiderunt. Verum & stanneos nummos fuisse aliquando sub DIONISIJ tyrannide *Syracusanis*, POLLVX etiam retulit: quin deniq; neque corium exclusum fuisse ab hac dignitate intelligimus ex PLATONE, qui *Carthaginienses*, adhibuisse in cõmercijs nummos ex corio, magnitudine stateris, * alicubi meminit. *CAP.*

Arist.Oeconomic.2.
Cæsar.l.5.Bell.Gall.
Poll.l.9.cap.de Talent.
Plutarch. in Lycurgo.& in Lysandro.
Aristid.in Platonica.2.pro Quatuor viris.
Pollux.l.9. Onomastic. Cap.allegat.
* *Plato. in Eryxia.*

CAP. XXIII.

De Pretio & pondere æris & aliorum Metallorum.

VErum cum in Nummis etiam æris ratio habita sit, adijciam pauca de eius & aliorum etiam metallorũ pretijs. Pretium quidem æris ab initio Romanæ Reip. idque diu, ad primum Bellum *Punicum*, respectu argenti fuit fere 840. pro 1. cum scilicet vetus denarius Romanus 10. æris Libras pretio valeret. Postea vero crevit eius æstimatio, vt reducto ad 2. vncias Asse, vni argenti libræ 140. cum ad vnciam vnam, 70. cum ad semunciam 35. fere responderent libræ æris, in nummis scilicet signatis: cum vero denarius ad drachmam esset contractus, etiam 32. Rudis vero æris, pretium sub ARCADIJ & HONORIJ Imperio (vt alias fuit antiquitus ignoro) tale fuit, vt 100. æris pro 1. argenti taxarentur. De reliquorum metallorum pretijs AGRICOLA videatur.

Lib. 1. cap. de Argent. pret.

Agricol. lib. de pret. Metallorum.

Dixi aliquid de æris pretio, dicam etiam pauca de eius & aliorum metallorum ponderibus, quod videam scriptores in ijs statuendis, nonnihil hallucinari. Inter metalla autem gravissimum omnium aurum est, cui plumbum bene repurgatum fere cedit parte octava: fallitur enim * PLINIVS qui plumbum

* *Plin. l. 33. c. 3*

auro

auro præponderare ſcriptum reliquit. Plumbum autem rudius eiuſdem fere ponderis cum argento eſt: at bene excoctum & repurgatum, tertia fere parte ſui ponderis ipſum ſuperat. Argentum tamen æri, parte fere tertia & dimidia præponderat. Aes autem ferro, parte fere ſexta gravius eſt, ferrum denique ſtanno, parte decimaſeptima fere: vt ſtannum ſit metallorum omnium leviſſimum, ſicut aurum graviſſimum. Et vt aliquid obſervem de lapidibus: Adamas dimidium fere plumbi, marmor dimidium ferri ponderat. Ita aurum proportionem ponderis habet ad argentum, non vt * aliqui temere pronunciarunt duplam, aut triplam, ſed ſeſquialteram & ſeſquiquintam; ſcilicet vt 17. ad 10. Aurum ad plumbum, ſeſquioctavam fere. Aurum ad æs, duplam & ſeſquioctavam. Aurum ad ferrum, & ſtannum, duplam & pluſquam ſeſquialteram.

Ex experientijs. Nic. Tartaleæ, in Appendice ad lib Iordani de Ponderoſitate, & Franciſc. Fuxei Pariſienſ.

* *Ar. Montan. Vol. 3. de Menſur. cap. de Sicli partib. & cap. de Chichar.*

* * *

FINIS.